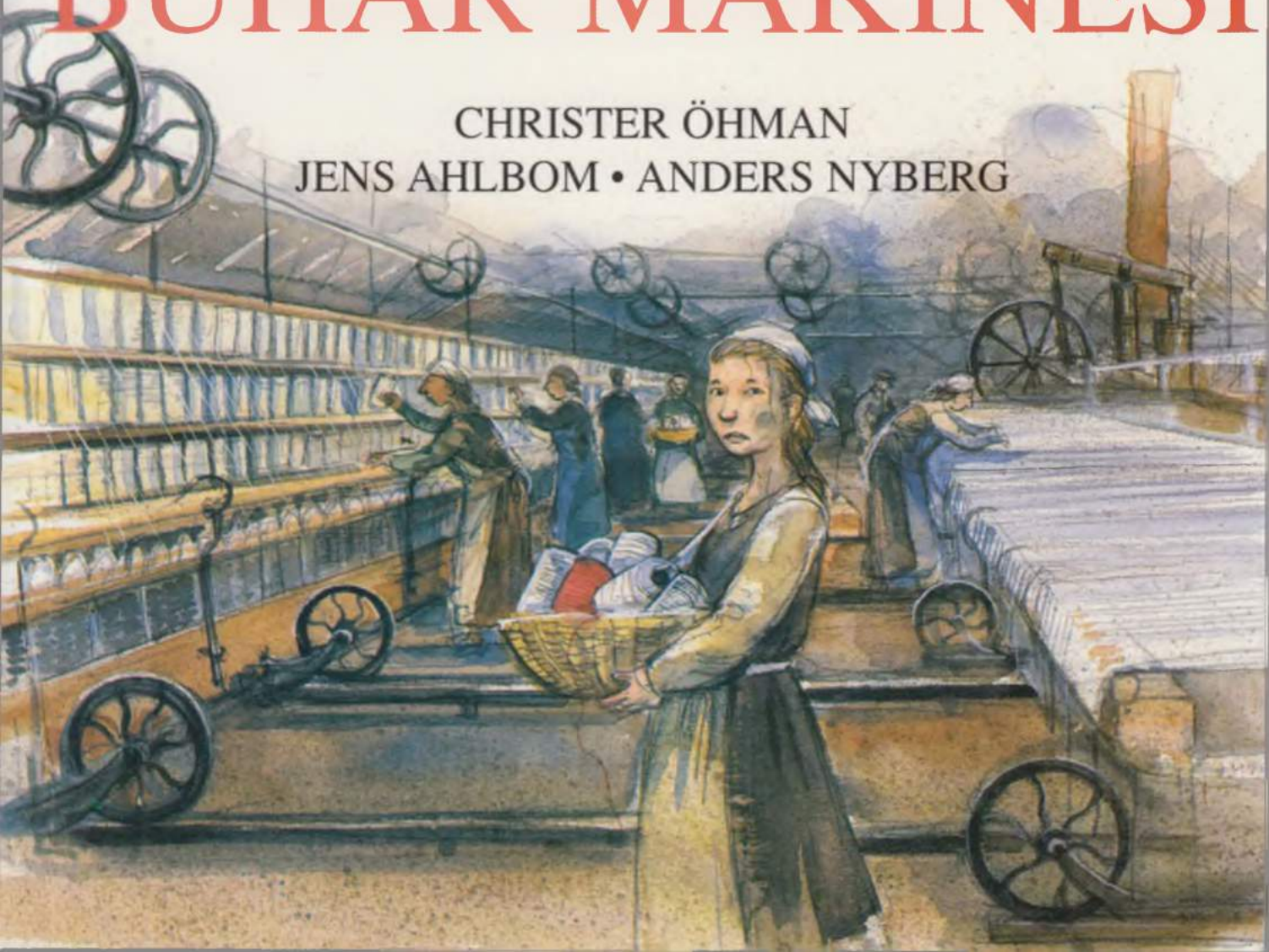
ÇOCUKLAR İÇİN DÜNYA TARİHİ V

DEVRİMLER *ve* BUHAR MAKİNESİ

CHRISTER ÖHMAN
JENS AHLBOM • ANDERS NYBERG

ÇOCUKLAR İÇİN DÜNYA TARİHİ V

1800'lü yıllardayız. Dünya büyük dönüşümler yaşıyor. Sömürgeler başkaldırıyor ve yeni uluslar ortaya çıkıyor. Makineler ve endüstri gelişiyor.

'Devrimler ve Buhar Makinesi'nde eşitlik, özgürlük, kardeşlik düşüncesinin yayılmasına, sanayi devriminin getirdiği buluşlarla hayatın kolaylaşmasının yanı sıra yıkımlarına da tanık oluyoruz. İdam edilen kralları, daha 7 yaşında ağır işlerde çalıştırılan çocukları ve kendi ülkesinden çok uzaklarda savaşlarda ölen insanları görüyoruz.

Amerika nasıl bağımsız oldu?
Büyük Fransız Devrimi nasıl gerçekleşti?
Napolyon kimdir?
Buhar makinesi nasıl keşfedildi?
Sömürgecilik nasıl yayıldı?
Afyon Savaşları nedir?
Samuraylar ne iş yapar?
Ampulü kim buldu? İlk uçak nasıl yapıldı?
Kadınlar oy hakkını nasıl kazandılar?
Ve bilmediğiniz daha nice öykü...

I. Cilt **Taşbaltalar ve Piramitler**, ilk insanlardan sıfır yılına.
II. Cilt **Şehirler ve Efsaneler**, Antik Yunan ve Roma Uygarlıkları.
III. Cilt **Azizler ve Şövalyeler**, Ortaçağ.
IV. Cilt **Krallar ve Kaşifler**, 1500-1700 arası.
V. Cilt **Devrimler ve Buhar Makinesi**, 1800-1900 arası.
VI. Cilt **Savaşlar ve Bilgisayar**, 1914'ten günümüze.

Kırmızı Kalem

ISBN 975-8726-04-8

İÇİNDEKİLER

AMERİKA
Amerika Başkaldırıyor..... 6
Amerika Birleşik Devletleri'nin Doğuşu. 8
FRANSA
XVI.Ludvig ve Marie Antoinette..... 10
Ulusal Meclis..... 12
Bastil Baskını..... 14
Özgürlük, Eşitlik, Kardeşlik..... 16
Krallığın Sonu..... 18
Krala Ölüm Cezası Veriliyor..... 20
Terör Dönemi..... 22
Herkes Vatan Haini!..... 24
Napolyon..... 26
Napolyon'un Bir Askeri..... 28
AMERİKA
Devrim Yayılıyor..... 30
İNGİLTERE
İplik Makinesi..... 32
Ve Buhar Makinesi..... 33
Demir Yolları..... 34
İşçiler Başkaldırıyor..... 36
İlk Aşı..... 38
ASYA
Doğu Hindistan Şirketi..... 40
Afyon Savaşı..... 42
Samurailer..... 44
AMERİKA
Amerikan İç Savaşı..... 46
Küçük Bighorn Çatışması..... 48
Ampulün Mucidi..... 50
Bant Sistemi..... 51
İlk Uçak..... 52
AFRİKA
Afrika'nın İçlerine Doğru..... 53
Sömürgecilik..... 56
AVRUPA
Yeni Savaş Tehdidi..... 57
İNGİLTERE
Kadınlar Oy Hakkı İstiyor..... 58
AVRUPA
Devrim ve Milliyetçilik..... 60

Kırmızı Kalem Yayınları
Çocuk Kitaplığı - 5
Çocuklar için Dünya Tarihi V - Devrimler ve Buhar Makinesi
Barnens Världshistoria Del V - Revolutioner&Ångmaskiner

© Metin: Christer Öhman
© Resimler: Jens Ahlbom, Anders Nyberg

Çevirenler: Murat Özsoy, Vahide Yılmaz, Hasan Özkan

Kitap Editörleri: Ali Arda, Mahir Dönmezer
Baskı Hazırlık: Kırmızı Kalem
Baskı-Cilt: Göksu Matbaacılık
Flim Çıkış ve Montaj: Göksu Grafik
Aralık 2003 / İstanbul
ISBN 975-8726-04-8

© KırmızıKalem
Basım ve yayın hakları Kırmızı Kalem Yayınları'na aittir.
© Rabén&Sjögren Bokförlag

Kırmızı Kalem Yayıncılık - Dizgi Bilgisayar Yay. Danışmanlık İletişim San. Tic. Ltd. Şti.
Millet Cad. Muratpaşa Sk No: 8/513 Aksaray/İstanbul
Telefon: (0 212) 293 11 02 Faks: (0 212) 293 11 03
e-posta: kkalem@operamail.com

CHRISTER ÖHMAN
JENS AHLBOM - ANDERS NYBERG

DEVRİMLER ve BUHAR MAKİNESİ

Çevirenler:
Murat ÖZSOY - Vahide YILMAZ - Hasan ÖZKAN

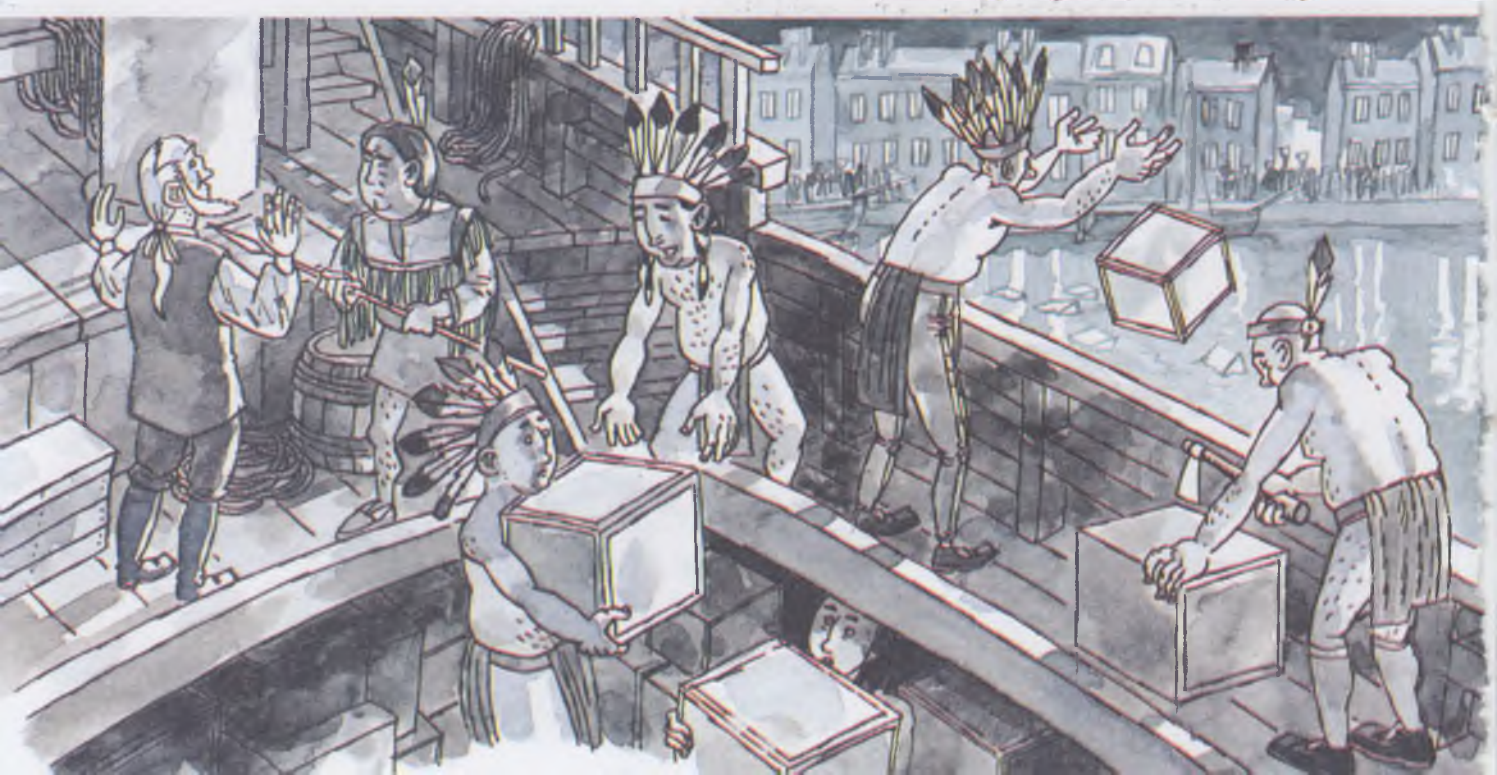
kırmızıKalem

AMERİKA BAŞKALDIRIYOR

İngilizlerin Kuzey Amerika'daki sömürgelerinden biri olan Boston'da, bazı tüccar ve toprak sahipleri tartışıyor. Bunlar, İngilizlerin hem vergi hem de gümrük vergisi almalarından yakınıyor.

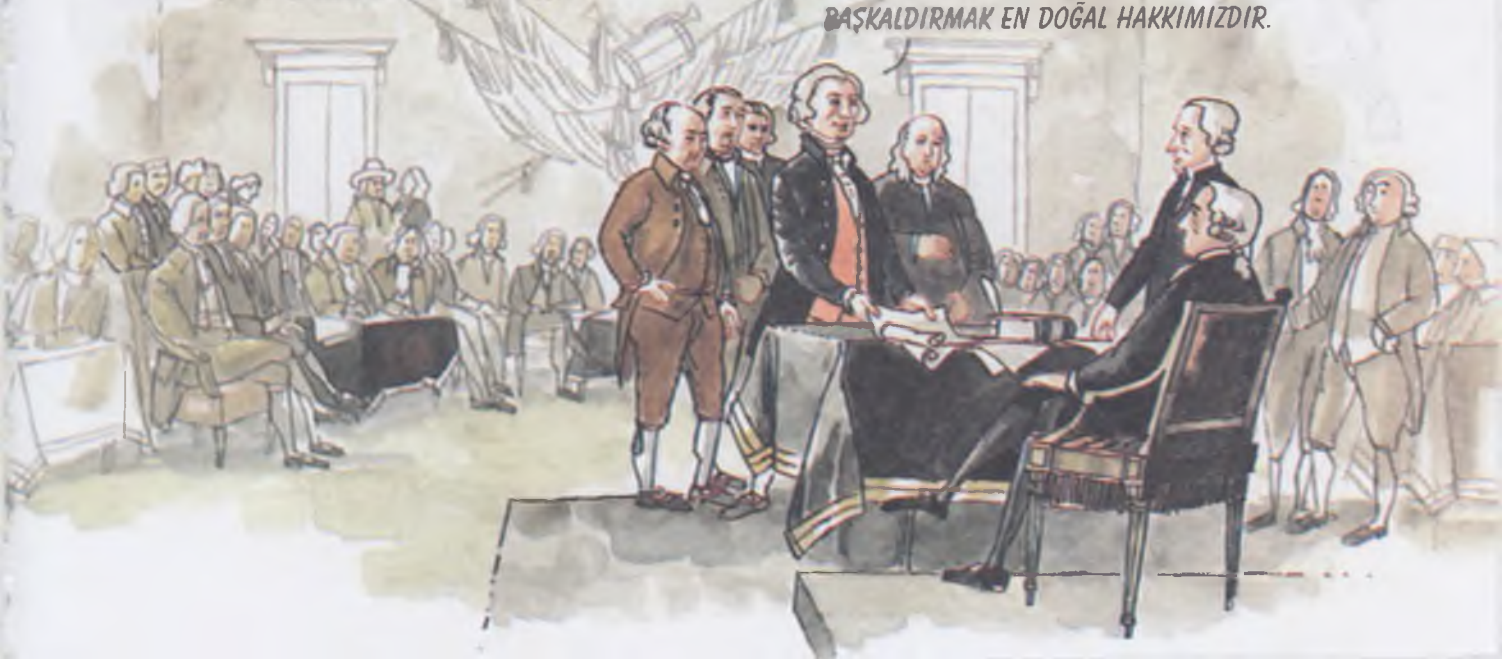
1773'te birtakım adamlar, yerlilerin kıyafetlerini giyip, çay yüklü gemilere tırmanıyor. Sonra gemide bulunan çay sandıklarını denize atıyorlar.

O zamanlar İngiltere kralı III. Georg'du. Kral ve bakanları Amerika'da olanlardan hiç hoşnut değildi.

Amerikalılar, İngilizlerin istediği bu parayı ödemeye yanaşmadı. Onun yerine asker toplayarak silahlandırdılar. İngilizlere karşı çıkanların bir araya geldiği bir toplantı düzenlediler. Philadelphia'da yapılan bu toplantıya Kongre adını verdiler. 4 Temmuz 1776'da toplanan bu Kongre'de sömürgeler, İngiliz kralı III. Georg'un otoritesini tanımadıklarını ilan etti.

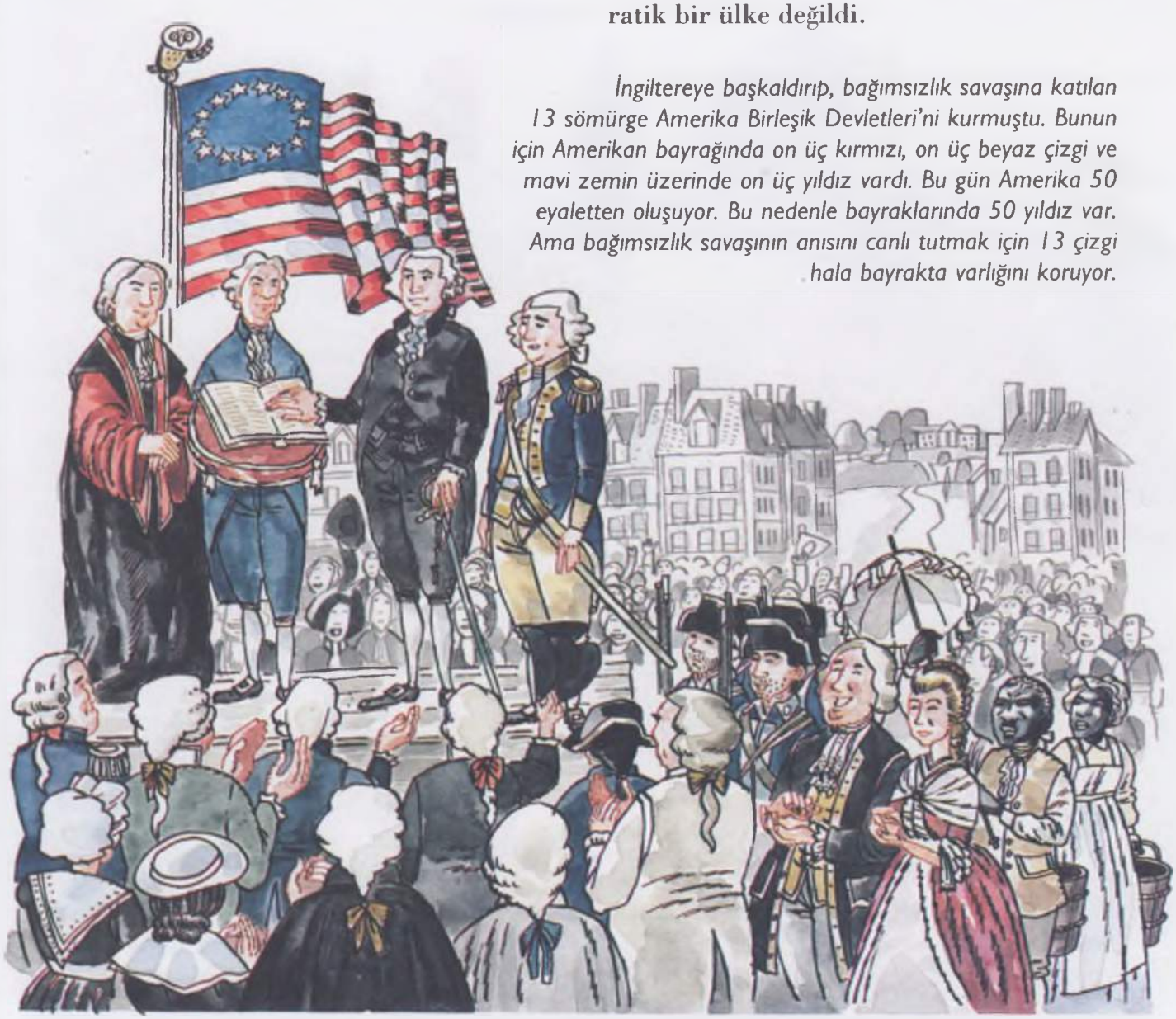
AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NİN DOĞUŞU

Kongrenin bu kararından sonra İngiltere ile Amerika'daki sömürgeler arasında savaş başladı. Savaşın başlarında Amerikalılar çok zorlandı. Ama Fransa kralının savaş gemileri ve askerlerle Amerikalılara destek vermesi savaşın kaderini değiştirdi. İngilizler teslim olmak zorunda kaldı. 1783'te imzalanan barış anlaşmasıyla, sömürgeler bağımsızlıklarını ilan etti. Yeni devlete Amerika Birleşik Devletleri (ABD) adı verildi.

Bu günden sonra 4 Temmuz Amerika'nın Ulusal Günü kabul edildi.

ABD'de ne kral ne de imparator vardı. Kongre, ABD'nin halkın seçeceği bir başkan tarafından yönetilmesine karar verdi. İlk başkan Amerikan bağımsızlık savaşını yöneten George Washington oldu.
Kongre üyeleri halk tarafından seçiliyordu. Yasaların onaylanması, vergilerin belirlenmesi de kongrenin kararıyla oluyordu. Hem başkanın, hem de kongre üyelerinin halk tarafından seçildiği Amerika, dünyanın ilk demokratik ülkesiydi.
Ama tıpkı Atina demokrasisinde olduğu gibi burada da köleler vardı. Çoğunlukla pamuk tarlalarında çalıştırılan kölelerin ve kadınların oy kullanma hakları yoktu. Dolayısıyla bu insanlar için ABD demokratik bir ülke değildi.

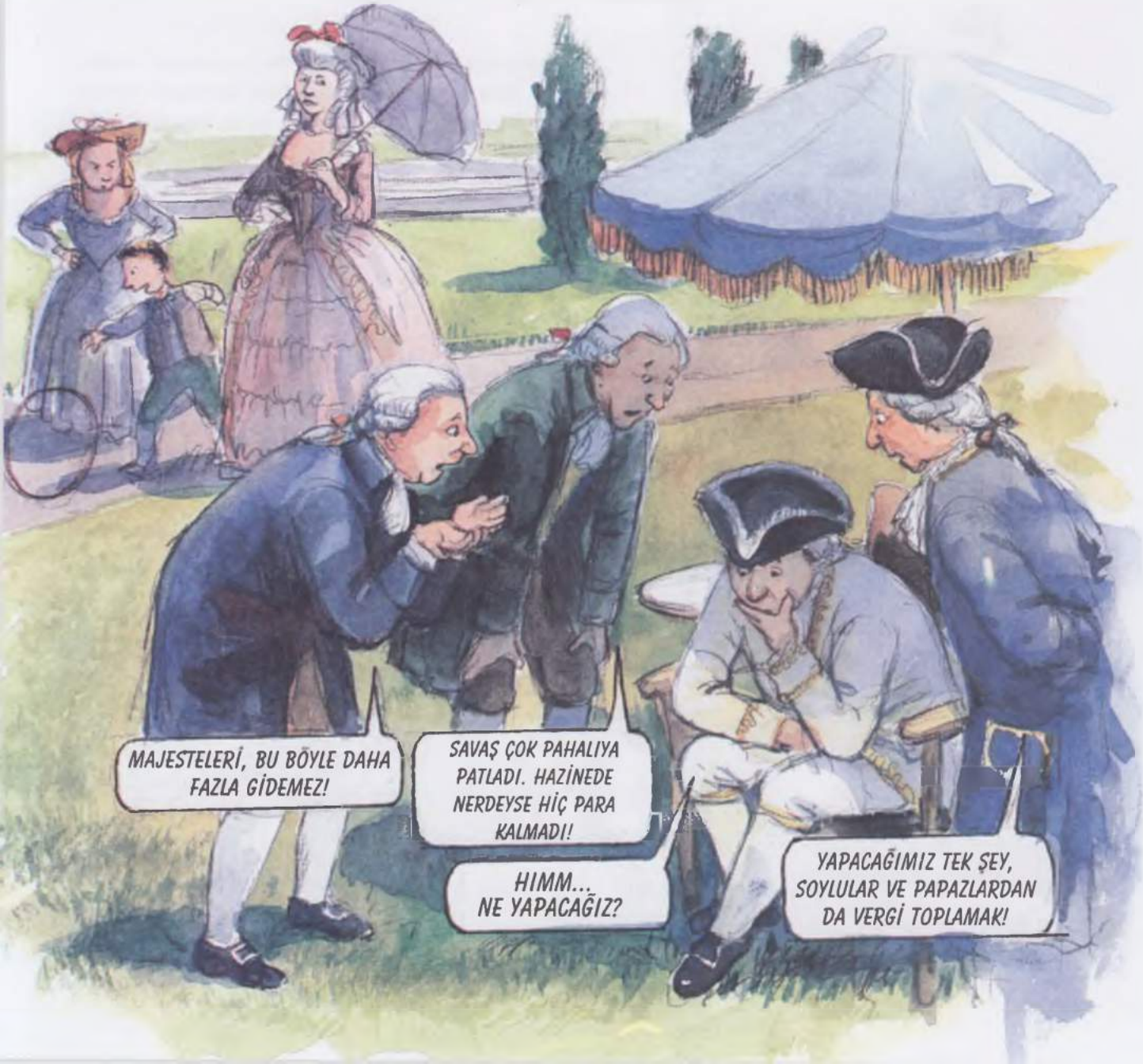
İngiltereye başkaldırıp, bağımsızlık savaşına katılan 13 sömürge Amerika Birleşik Devletleri'ni kurmuştu. Bunun için Amerikan bayrağında on üç kırmızı, on üç beyaz çizgi ve mavi zemin üzerinde on üç yıldız vardı. Bu gün Amerika 50 eyaletten oluşuyor. Bu nedenle bayraklarında 50 yıldız var. Ama bağımsızlık savaşının anısını canlı tutmak için 13 çizgi hala bayrakta varlığını koruyor.

XVI. LUDVIG VE MARİE ANTOİNETTE

19. yüzyılın başlarında Fransa XVI. Ludvig tarafından yönetiliyordu. Kraliçe'nin adı Marie Antoinette'ti. Marie Antoinette, Avusturya kralının kız kardeşiydi. Çok güzel olan bu kraliçe gösterişli bir yaşamdan hoşlanıyor, pahalı eğlenceler düzenlemeyi seviyordu. Elbette bütün bu paralar Fransız halkının cebinden çıkıyordu.

Ludvig ile Antoinette'in Marie Therese Charlotte adında bir kızları, Ludvig adında bir oğulları vardı. Şimdi bizim anlatacağımız olaylar 1789'da başlıyor.

XVI. Ludvig Amerikalıları, İngilizlere karşı bağımsızlık savaşında desteklemiş, asker ve savaş gemileri yollamıştı. Savaşı kazanmışlardı ama kralın bakanları hoşnutsuzdu.

Bakanların önerisini duyan soylular bu durumdan hiç hoşnut olmadı.

Parlamento 175 yıldır toplanmamıştı. Krallar bu süre içinde halkın ve parlamentonun ne düşündüğünü hesaba katmadan keyiflerince davranmıştı. Ama şimdi kral, parlamento aracılığıyla halkın ne düşündüğünü öğrenecekti. Bütün Fransa'dan Versailles'a temsilciler gönderildi. Bu parlamento soylular, papazlar ve burjuvalardan oluşuyordu . Sonunda 5 Mayıs 1789'da parlamento sarayda toplandı.

1700'lü yıllarda yalnızca köylüler, işçiler, zanaatçılar, tüccarlar ve diğer küçük üreticiler vergi ödüyordu. Büyük topraklara sahip olan soylular ve papazlar vergi ödemiyordu.

ULUSAL MECLİS

Parlamentoda temsil edilmeyen büyük bir çoğunluk ise çok kötü koşullarda yaşıyordu. Sadece krala değil, kilise ve kontlara da vergi ödemek zorundaydılar. Değirmen ve pres makinelerine yalnızca soylular sahip olabiliyordu. Köylüler buğdayı öğütmek ve üzümden şarap yapmak için konta gitmek zorundaydı. Bunun için de neredeyse ürünün yarısını veriyorlardı. Köylülerin ormanda avlanması da yasaktı. Eğer ormanda herhangi bir hayvanı avlarlarsa idam edilebiliyorlardı. Ve köylüler bütün bu haksızlıklardan bıkmıştı.

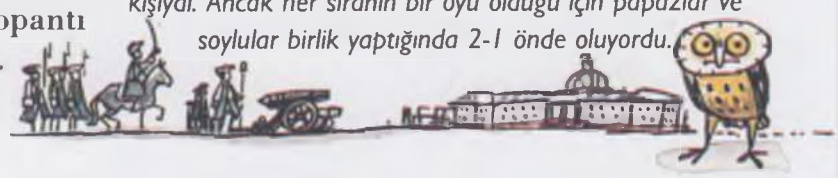

Papazlar ve soylular elbette bu öneriye sıcak bakmadılar. Bu, bütün kararların üçüncü sıranın çıkarlarına uygun olarak belirlenmesi anlamına gelecekti. Kral bu öneri karşısında kararsız kalmıştı. Ama en sonunda bu öneriyi kabul etmek zorunda kaldı. O günden sonra Fransız parlamentosu, Ulusal Meclis adını aldı. Ama kral zor kullanarak meclisi dağıtmayı planlıyordu. Çünkü kral asıl gücünü soylular ve papazlarla yaptığı işbirliğinden alıyordu.

1789'un Haziran başlarında askerler Paris ve Versailles'ın çevresinde toplandı. Şehrin çevresinde siperler kazıp topları yerleştirdiler. Topların namlusu topantı halindeki Ulusal Meclis'e çevrilmişti.

**Parlamento üç sıradan oluşuyordu. İlk sırada papazlar, ikincide soylular, üçüncüde ise burjuvalar oturuyordu. Papazların ve soyluların toplamı 150, burjuvalar ise 300 kişiydi. Ancak her sıranın bir oyu olduğu için papazlar ve soylular birlik yaptığında 2-1 önde oluyordu.*

BASTİL BASKINI

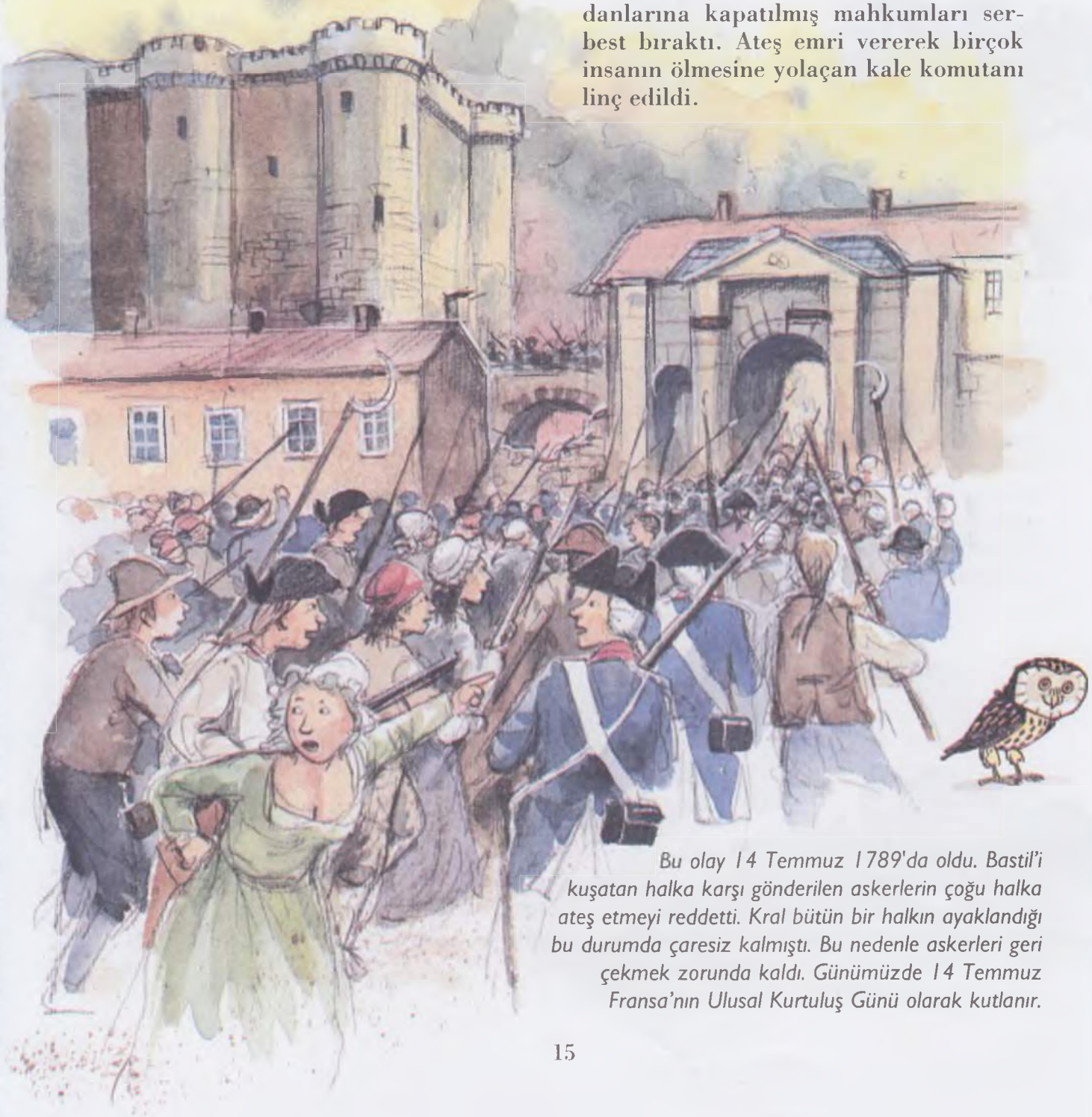
Bu arada halkın öfkesi sokaklara taşmıştı.

Bu ses bütün Paris'te yankılandı. Paris'in her köşesinden çıkan halk, "Artık Yeter" diyerek Bastil'e yürüdü. Bastil, cezaevi olarak kullanılan eski bir kaleydi.

Yoksulluğa ve adaletsizliğe 'ARTIK YETER' diyen halk dağılmadı. Askerler ateş açtı. Birçok insan öldü, ama bu, halkı durduramadı. Bastil'in kapılarına saldırdılar. Kaleyi koruyan askerlerin sayısı fazla değildi. En sonunda kale komutanı halkın kararlılığı karşısında teslim olmak zorunda kaldı. Halk kaleye girdi ve bütün cephaneye el koydu. Kalenin zindanlarına kapatılmış mahkumları serbest bıraktı. Ateş emri vererek birçok insanın ölmesine yolaçan kale komutanı linç edildi.

Bu olay 14 Temmuz 1789'da oldu. Bastil'i kuşatan halka karşı gönderilen askerlerin çoğu halka ateş etmeyi reddetti. Kral bütün bir halkın ayaklandığı bu durumda çaresiz kalmıştı. Bu nedenle askerleri geri çekmek zorunda kaldı. Günümüzde 14 Temmuz Fransa'nın Ulusal Kurtuluş Günü olarak kutlanır.

ÖZGÜRLÜK, EŞİTLİK, KARDEŞLİK

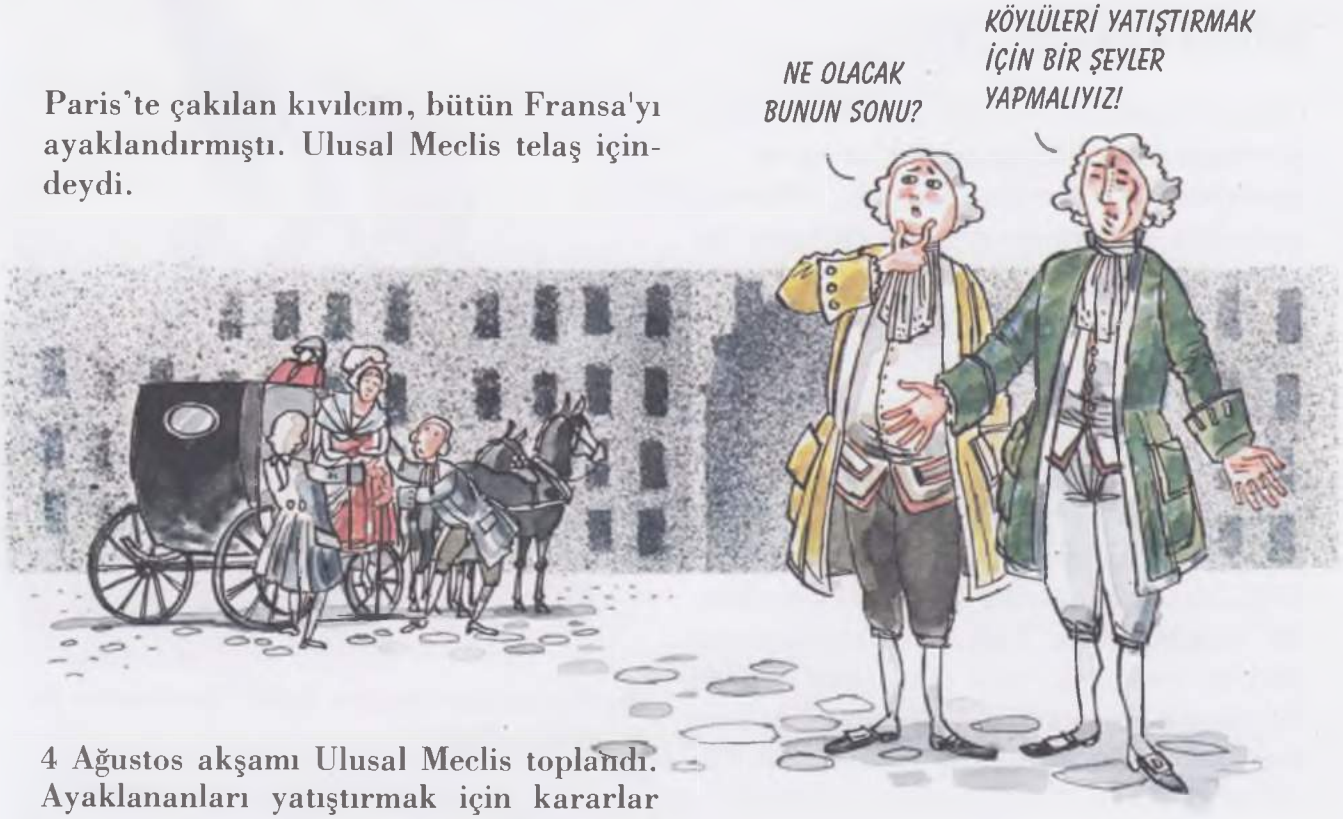
Artık Fransa'nın her yerinde Paris'te olanlar konuşuluyordu.

Baltalar ve tırmıklarla silahlanan köylüler, yıllardır ürünlerine el koyan soyluların şatolarına saldırdı. Bütün kontlar ve soylular şatolarını terk ederek kaçmaya başlamışlardı. Kendi sefil kulübelerinden çıkıp şatoları gören halk, alınterleri üzerinden nasıl bir lüksün yaşandığını gördü. Ve öfkeyle bütün şatoları yaktılar.

Paris'te çakılan kıvılcım, bütün Fransa'yı ayaklandırmıştı. Ulusal Meclis telaş içindeydi.

4 Ağustos akşamı Ulusal Meclis toplandı. Ayaklananları yatıştırmak için kararlar aldı. Artık soylular ve papazlara vergi ödenmeyecekti. Herkes eşit olacak ve hiç kimse vergiden muaf olmayacaktı.

Şehir ve köylerde ayaklanan halkın sloganı; "Özgürlük, Eşitlik ve Kardeşlik" devrimin sesi olmuştu.

Bu ses Ulusal Meclis'in etrafında yankılanıyor, içerdekileri yeni kararlara zorluyordu. Artık mahkumlara işkence yapılamayacak, yargısız infazlar son bulacaktı.

Bütün Fransa'da kullanılacak bir ölçü sistemi de alınan kararlar arasındaydı. Daha önce Fransa'nın değişik yerlerinde değişik ölçü sistemleri kullanılıyor, vergi memurları keyiflerine göre belirledikleri ölçülerle halkı soyuyordu. Bundan sonra uzunluklar; metre, desimetre ve santimetreyle ölçülecekti. Ağırlıksa; gram, hektogram ve kilogram olarak belirlendi. Buna, "Metre Sistemi" adı verildi. Bu sistem şöyleydi;

1 metre = 10 desimetre = 100 santimetre

1 kilogram = 100 hektogram = 1000 gram

Bir metrenin ne kadar uzun olduğunu bilmek için çelikten bir metrelik cetvel yapıldı. Kilo için de çelikten ağırlık. Bu ölçü örnekleri Paris'te korunuyordu. Herkes kendi uzunluk ve ağırlık ölçülerini bu örneklere göre belirleyecekti. Bugün biz de aynı ölçü sistemini kullanıyoruz.

Ulusal Meclis bir ayı 30, bir haftayı da 10 gün olarak belirlemişti. Pazar artık haftanın yedinci değil onuncu günü olacaktı. Bu karar pazarların tatil günü olması nedeniyle çalışanlara karşı mülk sahiplerinin çıkarını yansıtıyordu. Bu karardan hoşlanmayan halk, birkaç yıl sonra tekrar Ulusal Meclisi kuşatarak eski sisteme dönülmesini sağladı. Yani artık bir hafta yedi gün olacaktı.

KRALLIĞIN SONU

Ulusal Meclis bir anayasa hazırladı. Buna göre kral artık tek başına hiçbir karar veremeyecekti. Ülkeyi yönetecek, ordunun komutanı olmaya devam edecek, ama yasaların çıkarılması ve vergilerin belirlenmesi meclisin kararıyla olacaktı. Kral aynı zamanda anayasaya uymakla yükümlü olacaktı.

Fransa bayrağı da değiştirildi. Eski bayrak beyazdı ve içinde sarı bir zambak vardı. Bu zambak krallık işaretiydi. Yeni bayrağın rengi mavi, beyaz ve kırmızı idi. XVI. Ludvig bütün bu olanlardan hiç hoşnut değildi. Ama halk ayaklanması onu çaresiz bırakmış, yeni kararları kabule zorlamıştı. Ayrıca kralın ihanetinden korkan halk, onu Versailles sarayından Paris'teki bir sayara taşınmaya zorlamıştı.

Bu durumdan kraliçe Marie Antoinette de hoşnut değildi.

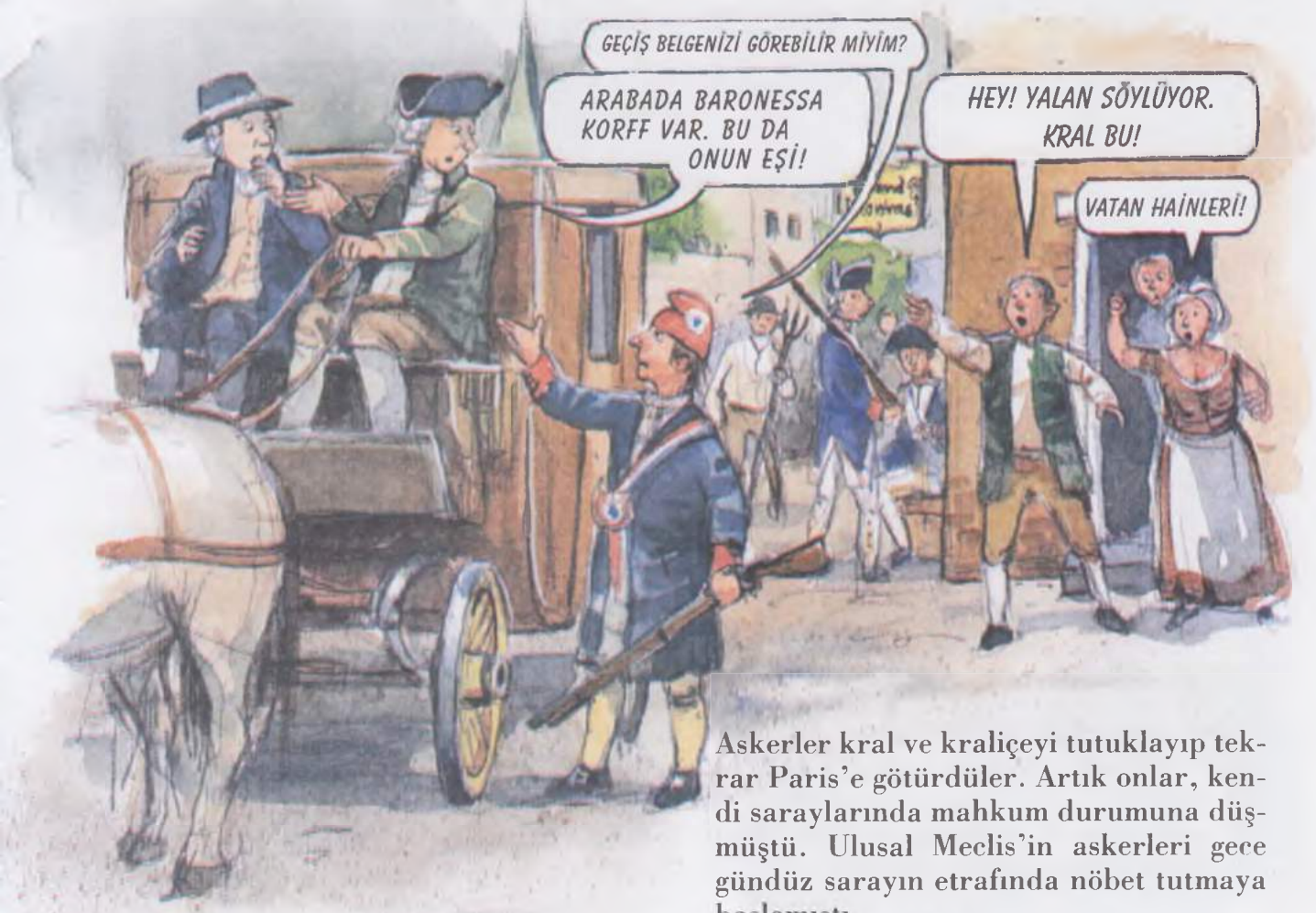

1791 Haziranı'nın karanlık bir gecesinde, kralın sarayından atlı bir araba çıktı. Bütün perdeleri kapalıydı. Arabanın içinde yüzleri peçeyle örtülü kraliçe ve çocukları vardı.

Kral, bir hizmetçi gibi giyinerek arabacı koltuğuna oturmuştu. Yanında Axel von Fersen adında İsveçli bir kont yardı.

Kral, kont ve ailesini götürüyormuş gibi davranarak sınırı geçmeyi umuyordu. Eğer Paris'ten çıkıp sınıra ulaşırlarsa orada krala sadık kalan askerlerle buluşacaklardı. Paris'ten çıkmayı başardılar. Ama küçük bir şehir olan Varennes'e geldiklerinde askerler tarafından kontrol için durduruldular.

Askerler kral ve kraliçeyi tutuklayıp tekrar Paris'e götürdüler. Artık onlar, kendi saraylarında mahkum durumuna düşmüştü. Ulusal Meclis'in askerleri gece gündüz sarayın etrafında nöbet tutmaya başlamıştı.

KRALA ÖLÜM CEZASI VERİLİYOR

1792 ilkbaharında Avusturya ve Prusya Fransa'ya savaş açtı. Fransız devriminin kendi topraklarına da yayılmasından korktukları için Ulusal Meclis'i dağıtıp, tekrar krallığı kurmak istiyorlardı. Fransa topraklarına giren işgalcilerin komutanı Paris halkına bir bildiri göndermişti.

Bu bildiriye kızan halk 10 Ağustos 1792'de kralın sarayına saldırdı. Ulusal Meclis, kral ve kraliçeyi korumak için kralı görevden aldığını ilan etti ve onları hapse attı. Ama halk artık Ulusal Meclis'e de güvenmiyordu. Halkın öfkesinden korkan Ulusal Meclis yetişkin her erkeğin oy kullanacağı yeni bir seçim kararı aldı. Daha önce yalnızca belirli bir gelire sahip olanlar, yani zenginler oy kullanabiliyordu. Şimdi Avrupa tarihinde ilk kez, gelir durumuna bakılmaksızın yetişkin bütün erkekler oy kullanabilecekti. Yeni seçilen Ulusal Meclis'in aldığı ilk karar krallığın kaldırılması oldu. Fransa bir cumhuriyet olacaktı. Ulusun güvenliğine ihanet etmek ve halkın özgürlüğünü gasp etmekle suçlanan kral ölüme mahkum edildi.

21 Haziran 1793'te kral XVI. Ludvig idam edilmek için giyotine çıkarıldı. Gri ve sisli bir sabahtı. Bütün dükkanlar kapatılmış, Paris halkı kralın idamını seyretmek için toplanmıştı. Giyotine çıkarılan kralın son sözleri şuydu:

Trampetler çalmaya başlamıştı. Hiç kimse bir şey duymuyordu. Kralın boynu giyotine yerleştirildi. Ve giyotinin bıçağı düştü.

Kralın ölümünden sonra 1793 baharı ve kışını cezaevinde geçiren Maria Antoniette de 15 Ekim'de ölüme mahkum edildi. Ve 16 Ekim'de giyotinle ceza yerine getirildi.

İki yıl sonra hasta olan Prens Ludvig daha 10 yaşındayken öldü. Marie Therese Charlotte serbest bırakıldı. Kral ailesinden geriye kalan tek kişi o idi.

TERÖR DÖNEMİ

1793, Fransa'yı yönetenler için zor bir yıldı. Avusturya ve Prusyalılar sınırı geçmiş ve kırlarda kralcı ayaklanmalar başgöstermişti. Şimdi Ulusal Meclis'tekiler kendi hayatlarını korumak için çarpışmak zorundaydı.

Maximilien Robespierre adında bir avukat Fransız Hükümeti'nin yeni başkanı seçilmişti. Ayaklanan kralcıların üzerine asker gönderirken, karşı koyan herkesin öldürülmesini emretmişti. Giyotin fazla mesai yapmaya başlamıştı. 30.000'den daha fazla insanın başı giyotinle kesildi. Hiç kimse kendini güvende hissetmiyordu. İşte bu nedenle bu yıllara Terör Dönemi adı verilmişti.

HERKES VATAN HAİNİ!

Marie Jeanne Roland bu terör döneminde öldürülenlerden biriydi. 1754'te Paris'te doğmuştu. Babası gravürcüydü. Gazeteler ve kitaplar için gravürler yapıyordu.
Marie okumayı çok seviyordu. Yunanistan'ın ve Roma'nın bütün tanınmış kadınları hakkında yazılanları okumuştu. Jean Jacques Rousseau en çok okuduğu yazarlardandı. Marie de onun gibi herkesin eşit olması gerektiğini düşünüyordu.
Marie 25 yaşında evlendi. Kocası Jean Roland ondan 20 yaş büyüktü.

Jean Roland iyi maaşı olan bir memurdu. Uzun yıllar Fransa'nın güneyindeki Lyon şehrinde yaşadılar. Marie evde çocuklara bakıyordu.
1791'de Jean ve Marie Paris'e taşındı. Bir yıl sonra Jean yeni hükümette bakan oldu. Hemen her akşam bakanlar onların evinde toplanıyor ve tartışıyorlardı. Marie de bu tartışmalara katılmaya başlamıştı. Düşündüklerini özgür bir şekilde dile getiriyor ve iktidarın halkın elinde olması gerektiğini savunuyordu.

Jean ve Marie'nin çekemeyenler vardı.

Tabii ki bu suçlamalar doğru değildi. Robespierre bütün iktidarı kendi elinde toplamak istiyordu. Marie bunun devrime ihanet olduğunu düşünüyordu. 1793'ün 31 Mayıs gecesi kapıları çalındı. Askerler onları tutuklamak için gelmişti. Marie kocasının kaçmasını sağladı. Marie'yi tutukladılar.

Sonbahara kadar cezaevinde kalan Marie arkadaşlarıyla birlikte giyotine gönderildi.

Marie'nin öldürüldüğünü duyan Jean intihar etti. Bir yıl sonra giyotine gitme sırası Robespierre ve arkadaşlarına gelmişti. Ölüme mahkum edildiler. Ve giyotinle boyunları vuruldu. Terör Dönemi son bulmuştu.

NAPOLYON

Napolyon henüz 29 yaşında olmasına rağmen birkaç yıldır general rütbesi taşıyordu. Birçok savaş kazanmıştı ve askerler ona hayranlık duyuyordu.

9 Ekim 1799'da Ulusal Meclis'in etrafını kuşatan Napolyon'un askerleri, bütün temsilcileri tutukladılar. Napolyon birinci konsül unvanıyla bütün yetkileri eline aldı. Tıpkı devrimden önceki kral gibi. 1804'te Napolyon imparator ilan edildi. Bu 1. Fransa Cumhuriyeti'nin son bulması demekti.

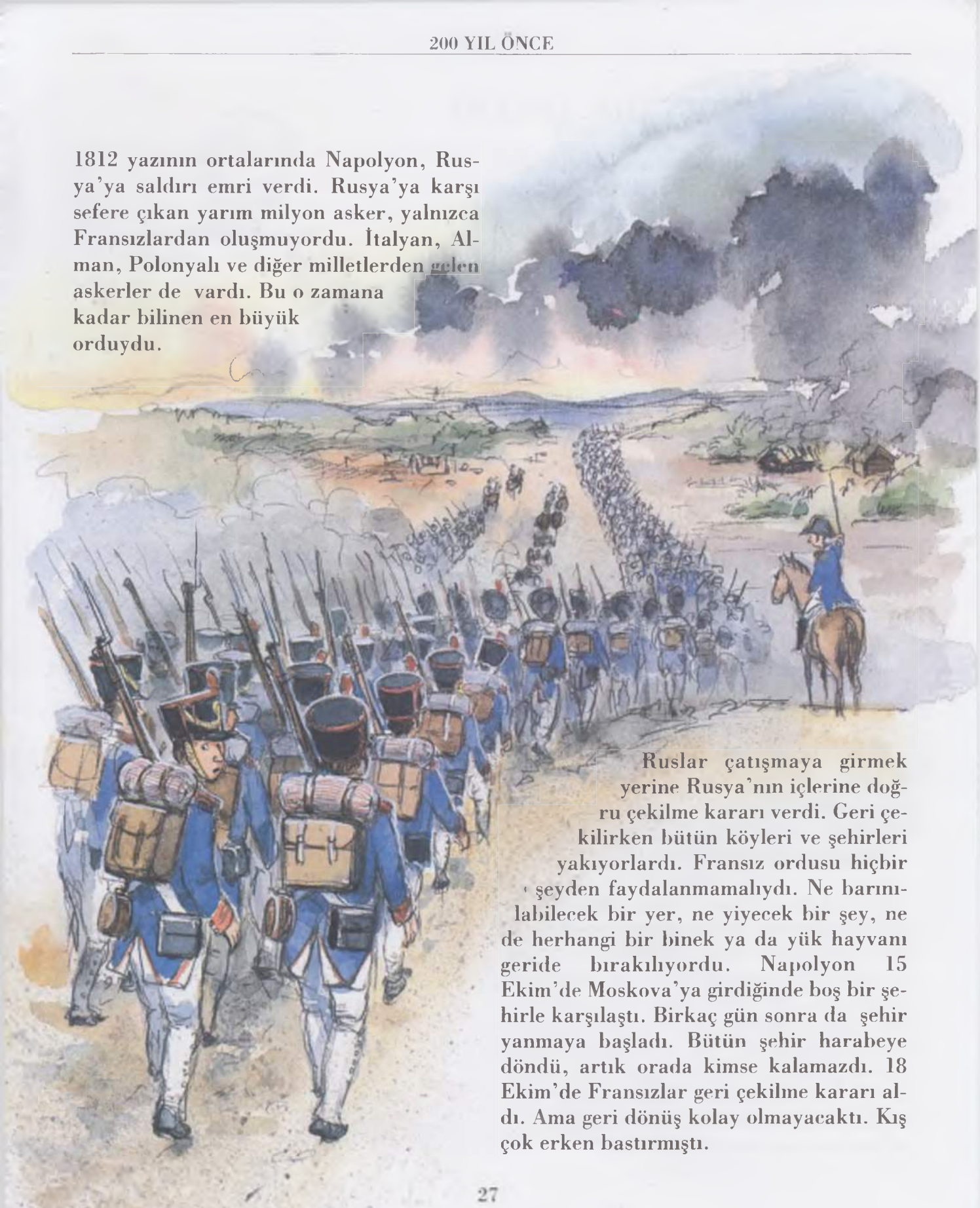

Napolyon zamanında Almanya, Avusturya, İtalya ve İspanya'yla savaşan Fransızlar bu savaşları kazandı.

Ama deniz savaşları hariç. Denizlere İngilizler hakimdi. Napolyon İngiltere'yi işgal etmeyi başaramadı.

1812 yazının ortalarında Napolyon, Rusya'ya saldırı emri verdi. Rusya'ya karşı sefere çıkan yarım milyon asker, yalnızca Fransızlardan oluşmuyordu. İtalyan, Alman, Polonyalı ve diğer milletlerden gelen askerler de vardı. Bu o zamana kadar bilinen en büyük orduydu.

Ruslar çatışmaya girmek yerine Rusya'nın içlerine doğru çekilme kararı verdi. Geri çekilirken bütün köyleri ve şehirleri yakıyorlardı. Fransız ordusu hiçbir şeyden faydalanmamalıydı. Ne barınılabilecek bir yer, ne yiyecek bir şey, ne de herhangi bir binek ya da yük hayvanı geride bırakılıyordu. Napolyon 15 Ekim'de Moskova'ya girdiğinde boş bir şehirle karşılaştı. Birkaç gün sonra da şehir yanmaya başladı. Bütün şehir harabeye döndü, artık orada kimse kalamazdı. 18 Ekim'de Fransızlar geri çekilme kararı aldı. Ama geri dönüş kolay olmayacaktı. Kış çok erken bastırmıştı.

NAPOLYON'UN BİR ASKERİ

İşte bu savaşla ilgili Fransız ordusundaki ölü bir Alman askerinin cebinden çıkan günlükte anlattıkları;

"Ben Jakob Walter. Würtemberg'denim. Fransızlar beni zorla asker yaptı. Daha on dokuz yaşındaydım. Asker olmak istemiyordum. Ama bunu kabul etmezsem ölecektim.

Moskova'ya girdiğimizde büyük bir hayal kırıklığına uğradık. Çok açtık, ama Ruslar geride yenilebilecek hiçbir şey bırakmamıştı. Bir gün Polonyalı arkadaşlarımla bir domuz bulduk. Hemen orada süngülerimizle parçaladık. O kadar açtık ki çiğ çiğ yedik."

"Ama en kötü şeyler geri dönüş yolculuğunda yaşandı. Korkunç bir kış bastırmıştı. Hiçbirimizde kışlık giysi yoktu. Bulduğumuz bütün bez parçalarını ayaklarımıza ve yüzümüze doluyorduk. Akşamları kamp ateşi yakıyorduk. Güçten düşenler karların üzerine bırakıyordu kendilerini. Hiç kimse onları ateşin yanına getirmeye teşebbüs etmiyordu. Artık herkes yalnızca kendini düşünüyordu. Her sabah karların üzerinde onlarca donmuş ceset bırakıp yola devam ediyorduk."

"Kendi kendime niçin diye soruyordum. Niye buradaydık? Bunu, bizi evlerimizden koparıp zorla bu savaşa sürenlerin dışında kimse bilmiyordu. Bu çok kötü bir şeydi. Bizimle hiçbir sorunu olmayan insanları öldürmeye gelmiştik ama işte biz ölüyorduk. Evimizden ve sevdiklerimizden uzakta."

Rusya'ya sefere çıkan yarım milyonluk ordudan yalnızca otuz binden azı geri dönebildi.

Napolyon son savaşına 1815'te Belçika'da Waterloo denilen bir köyün yakınlarında katıldı. İngilizlerle savaşıyordu. Bu savaşta ağır bir yenilgiye uğradı. İngilizler onu tutuklayıp Güney Atlantik'te küçük bir ada olan St. Helena Adası'na sürdü. Napolyon 1821'de bu adada öldü.

Napolyon'un yenilgisinden sonra Fransa'da tekrar krallık ilan edildi. 1848 devrimiyle Cumhuriyet'e geçen Fransa, devrimin yenilgisiyle tekrar krallığa döndü. Ama 1870'te krallık ortadan kaldırıldı. 1871'de Paris'i ele geçiren işçiler, Paris Komünü'nü kurdular. Komün sırasında halkın bütünü kararlara katılıyordu. Ordu ve polis dağıtıldı ve bütün yönetimi halk üstlendi. Bu, halkın kendi kendini yönettiği ilk doğrudan demokrasi örneği idi.

DEVRİM YAYILIYOR

Fransız Devrimi bütün dünyayı etkilemişti. 1700'lü yıllarda yarısı Fransızların, yarısı da İspanyolların kontrolünde olan bir ada vardı.

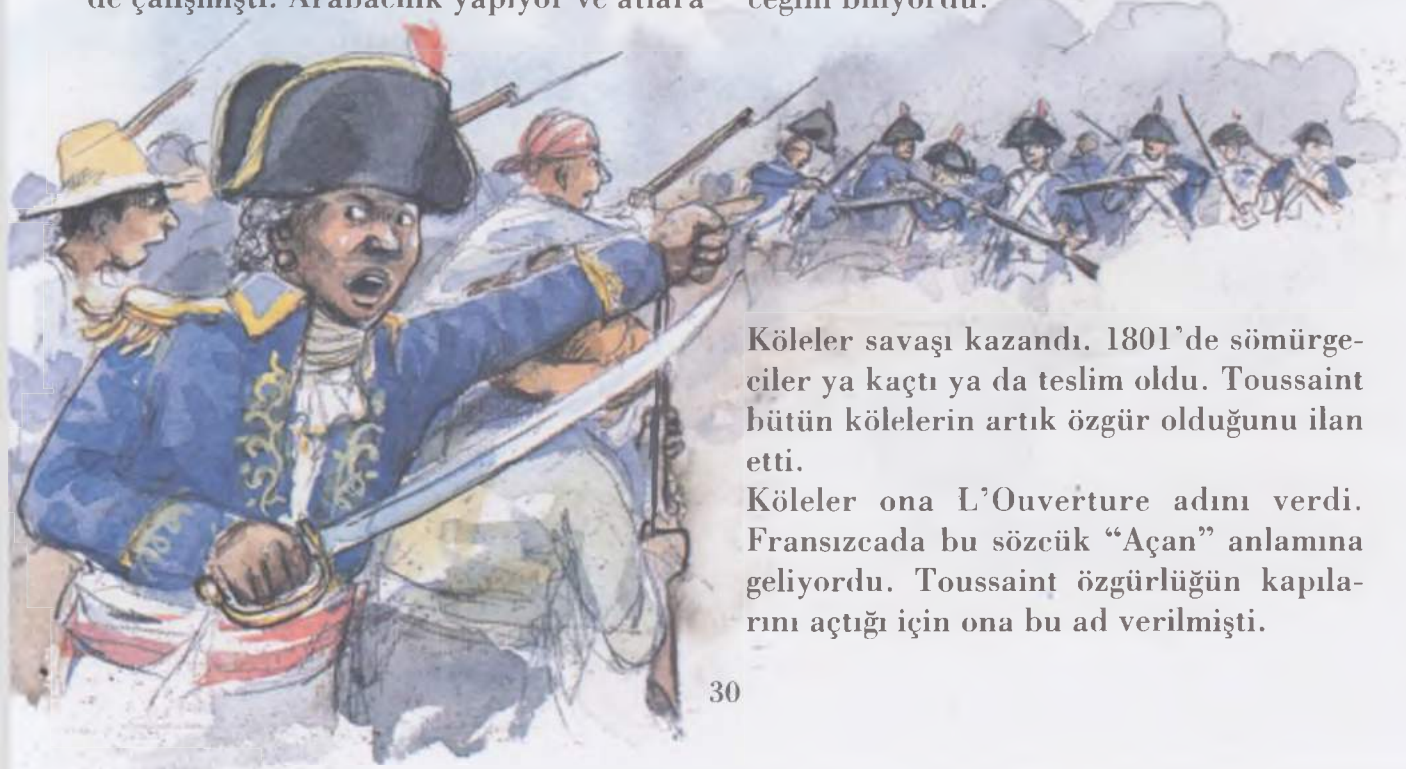
Bu ada Batı Hint Adaları'ndan Haiti'ydi. Büyük çiftliklerin olduğu adada, şekerkamışı, kahve ve kakao yetiştiriliyordu.

Bir avuç Fransız ve İspanyol sömürgeci silah zoruyla ele geçirdikleri adada ne varsa sahiplenmişlerdi. Yalnızca ada halkını köleleştirmekle kalmamış, Afrika'dan getirdikleri köleleri de kendileri için çalışmaya zorlamışlardı. Fransız devrimi bu kölelerin kulağına kadar gelmişti.

1791'de Haiti'nin köleleri ayaklandı. Birçok sömürgeciyi öldürüp evlerini ateşe verdiler.

Kölelere François Dominique Toussaint adlı bir köle önderlik ediyordu. Bu köle uzun yıllardır Breda adı verilen çiftliklerde çalışmıştı. Arabacılık yapıyor ve atlara bakıyordu. Okuma-yazma öğrenmişti ve iyi bir biniciydi. Diğer köleler okuma yazma bilmiyordu. Toussaint, Fransa hakkında çok şey okumuş ve devrim düşüncesiyle tanışmıştı. Savaş hakkında birçok kitap okumuştu. Bir savaşın nasıl yürütüleceğini biliyordu.

Köleler savaşı kazandı. 1801'de sömürgeciler ya kaçtı ya da teslim oldu. Toussaint bütün kölelerin artık özgür olduğunu ilan etti.

Köleler ona L'Ouverture adını verdi. Fransızcada bu sözcük "Açan" anlamına geliyordu. Toussaint özgürlüğün kapılarını açtığı için ona bu ad verilmişti.

Haiti'nin köleleri özgürlüklerini kazandıklarında Napolyon iktidardaydı. Kölelerin özgürleşmesinden hiç hoşlanmamıştı. Onları tekrar köleleştirebilmek için, adaya gemiler dolusu asker gönderdi. Yeni gelenler sayıca çok fazlaydı ve üstün silahlara sahipti. İlkel silahlara sahip kölelerin kazanma şansı yoktu. Toussaint barış istemek zorunda kaldı. Fransız generali bütün Haitililerin özgür kalacağına ve hiç kimseye zarar verilmeyeceğine dair söz vermişti.

Ama genaral, Toussaint'ı kandırmıştı. Onu barış masasında tutukladılar. Fransa'ya götürüp iğrenç bir hücreye hapsettiler. Toussaint, 1803 Nisanında bu hücrede öldü. Ama ülkesinde yaktığı özgürlük ateşi sönmemişti.

Hiç kimse savaşarak elde ettiği özgürlükten vazgeçmek istemiyordu. Balta girmemiş ormanlara çekilerek savaşmaya devam ettiler. Fransız askerleri sıtmadan kırılmaya başladı. 1803 sonbaharında teslim olmak zorunda kaldılar. 1 Ocak 1804'te Haiti, ABD'nin güneyindeki ilk bağımsız ülke oldu. Toussaint'ı öldürmüşler ama zafer kazanmasını engelleyememişlerdi.

Bundan yalnızca birkaç yıl sonra Güney Amerika'daki İspanyol sömürgeleri ayaklandı. Bu defa öncülüğü, Simon Bolivar adındaki beyaz bir toprak sahibi yapıyordu. Yıllarca süren çetin savaşlar yaşandı. Ama sömürgecilerin başvurdukları zalimce bastırma girişimleri sonuçsuz kaldı. 1825'te Meksika, Venezüella, Kolombiya, Ekvador, Peru, Şili, Paraguay, Arjantin ve adını Bolivar'dan alan Bolivya bağımsızlığına kavuştu. Brezilya, Portekizlilerin egemenliği altındaydı. 1807'de Fransızlar Portekiz'i işgal ettiklerinde, Portekiz kralı VI. Johan bir İngiliz gemisiyle Brezilya'ya kaçmış, Napolyon yenildiğinde geri dönmüştü. Şimdi Brezilya'yı onun oğlu yönetiyordu.

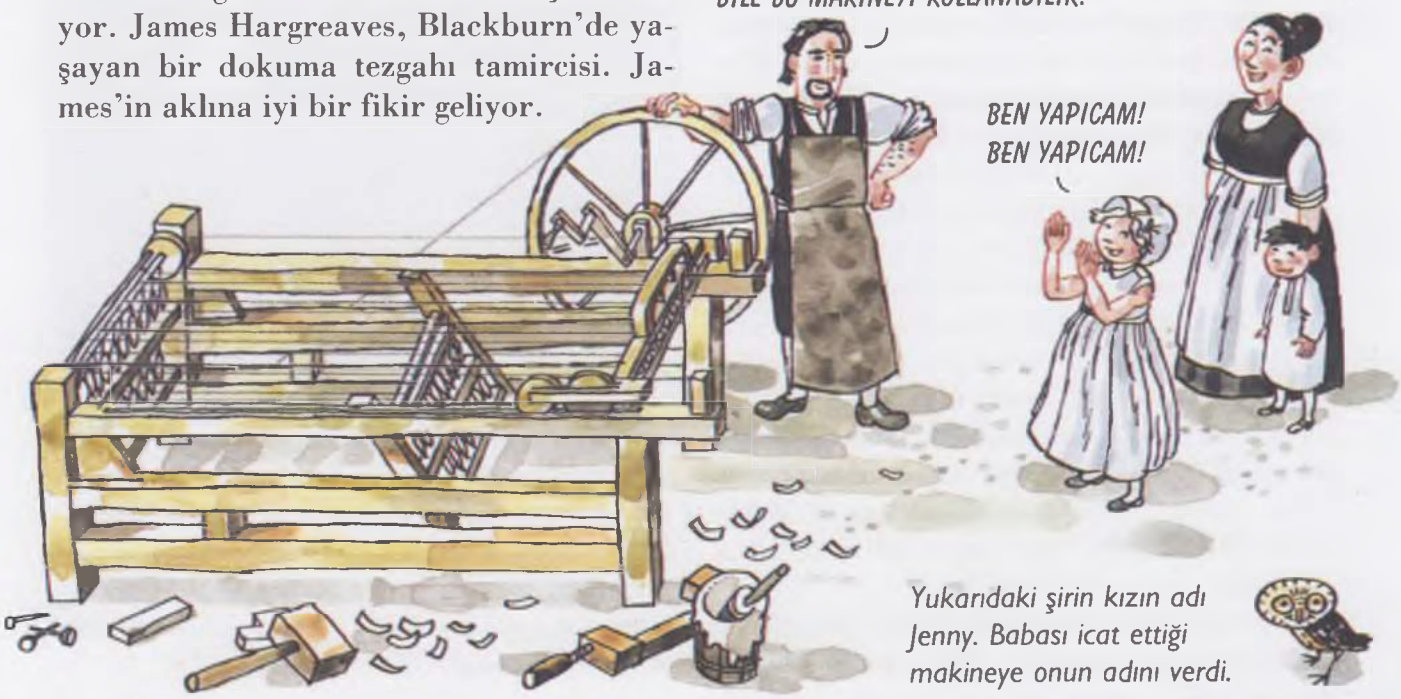

Brezilya'da köleler, özgürlüklerini ancak 1888'de kazandılar.

İPLİK MAKİNESİ

1764'te İngiltere'de önemli buluşlar oluyor. James Hargreaves, Blackburn'de yaşayan bir dokuma tezgahı tamircisi. James'in aklına iyi bir fikir geliyor.

Yukarıdaki şirin kızın adı Jenny. Babası icat ettiği makineye onun adını verdi.

Jenny adı verilen bu makine bulunmadan önce yün ve pamuk ilkel tezgahlarda eğirilerek iplik haline getiriliyordu. Ama şimdi bu makineyle sekiz kişinin yaptığı iş, daha kısa zamanda tek bir kişiyle yapılabilecekti. Tabi ki bu makine, bir çok iplik işçisinin işsiz kalmasına neden oldu. Bu durum karşısında işçiler makineyi suçladı.

İşçiler, Hargreaves'in atölyesine saldırarak bütün makineleri kırdılar. Hargreaves ve ailesi başka bir şehre göçmek zorunda kaldı. Hargreaves orada başka bir atölye kiralayarak Jenny adını verdiği bu iplik makinesini daha da geliştirdi. Artık bu yeni makine yüz işçinin yaptığı işi yapabilecek durumdaydı. Hargreaves bu makineden üreterek bütün İngiltere'de satmaya başladı.

Edmund Cartwright adlı başka bir mucit mekanik bir dokuma makinesi yapmayı başarmıştı. Böylece artık yalnızca eğirme işi değil, dokuma da makineyle yapılabiliyordu.

. . . VE BUHAR MAKİNESİ

İplik makinesi de, dokuma makinesi de ancak bilek gücüyle çalıştırılabiliyordu. Bu ağır bir işti ve o kadar hızlı iş çıkartılamıyordu.

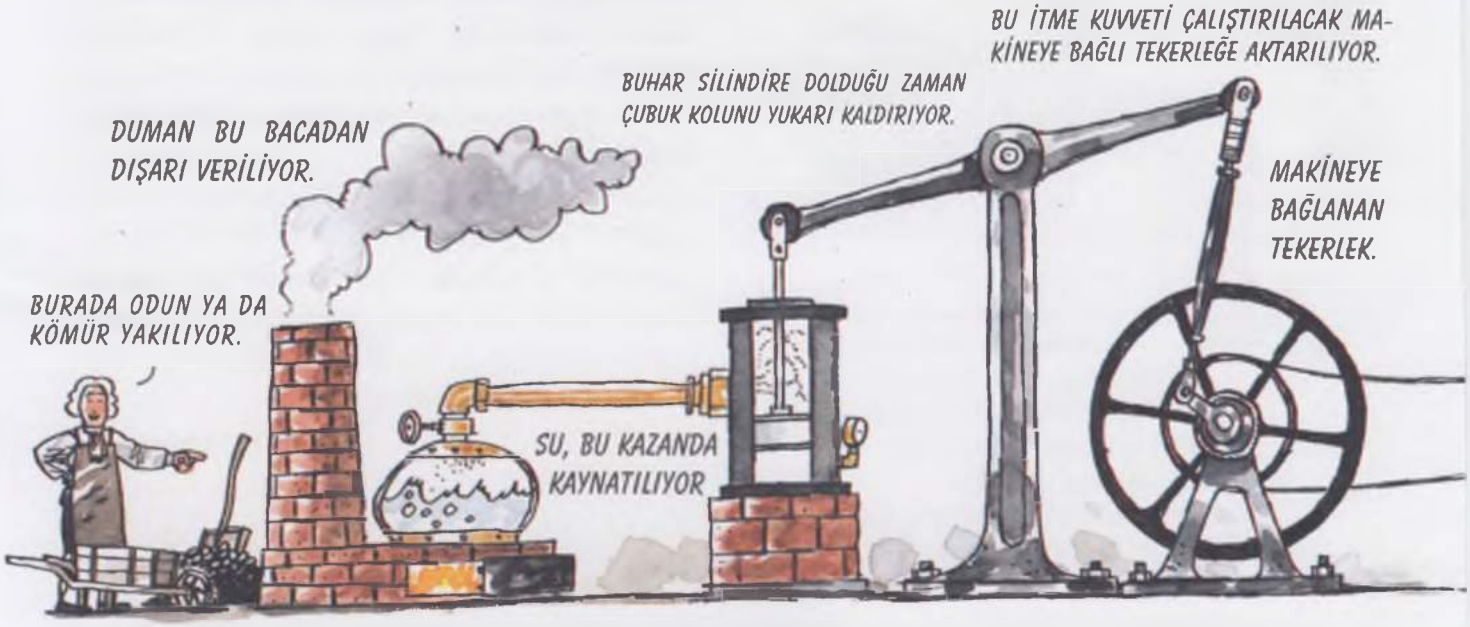
Bu sorun James Watt tarafından çözüldü. Watt bir makinistti. Glasgow Üniversitesi'nin yanında küçük bir atölyesi vardı. Bu atölyede bilimsel aletlerin tamiriyle uğraşıyordu. Bir gün eline bozuk, eski model bir buhar makinesi geçti.

Su kaynatıldığı zaman buhar çıktığı ve bu buharın bir kaldırma gücü olduğu eski zamanlardan beri biliniyordu.

1700'lü yıllarda bir çok kişi buhar gücüyle çalışan makine yapmayı denemişti. Ama işe yarar bir şey ortaya çıkarılamamıştı. Bu işi James Watt başardı.

Watt'ın yaptığı makine şöyle bir şeydi:

James Watt'ın yaptığı buhar makinesi 1780'de kullanılabilir duruma gelmişti. Bu buhar makinesinin en iyi tarafı hangi makine çalıştırılmak isteniyorsa ona bağlanabilmesiydi. Su tekerleği, at, ya da insan gücü kullanılan makinelerden hem daha ucuz, hem daha verimliydi. Buhar makinesi dünya tarihinin en önemli buluşlarından biriydi. Watt, bu makineleri artık bütün İngiltere'ye satıyordu. Peki bu makine nerelerde kullanılıyordu; iplik eğirme ve dokuma makinelerinde, demir madenlerinde biriken suyu boşaltmakta. Ayrıca bu makine sayesinde buharlı gemiler yapıldı. Artık gemilerde yelken kullanmak gerekmiyordu.

DEMİRYOLLARI

İkinci büyük buluşun mucidi mühendis Richard Trevithick oldu. Wales'deki bir demir madeninde çalışıyordu. Madenler, yer altından bir rayın üzerinde hareket eden ve atlar tarafından çekilen küçük vagonlarla dışarı çıkarılıyordu. Bu maden ocaklarında biriken suları dışarı pompalamak için buhar makinesi kullanılıyordu.

Trevithick, 1804'te buhar makinesi tarafından çekilen bir vagon yaptı. Trevithick böylece ilk lokomotifi yapmıştı. Artık maden vagonlarını taşımak için atlara gerek kalmamıştı.

Kömür madeninde çalışan George Stephenson adlı başka bir mühendis de bir lokomotif ve küçük bir demiryolu yaptı. Stephenson bu demiryolunun uzatılabileceğini düşünüyordu. Bu planını zengin bir şirketin sahiplerine açtı.

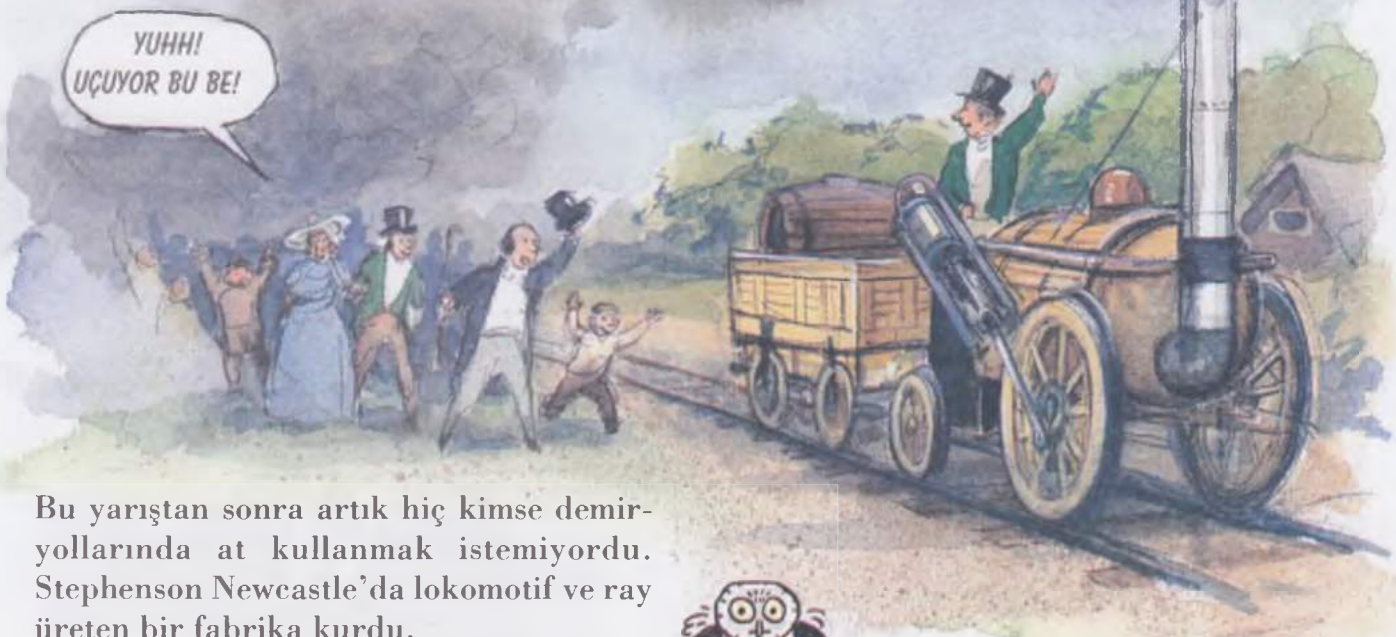

Manchester'de birçok büyük iplik eğirme ve dokuma fabrikası vardı. Liverpool, Manchester'e en yakın liman şehriydi. Manchester'deki fabrikaların ihtiyacı olan pamuk Amerika'dan gemilerle Liverpool'a getiriliyordu. Liverpool'dan kanallarda çalışan küçük botlar ya da atların çektiği arabalarla Manchester'e götürülen pamuklar, işlendikten sonra yine aynı yolla Liverpool'a götürülüyordu. Daha çok dış ülkelerde pazarlanan İngiliz kumaşları Liverpool limanından gemilerle diğer ülkelere taşınıyordu. Bu taşıma işi çok zahmetliydi ve çok zaman alıyordu. Bu nedenle Stephenson projesinde ısrarlıydı.

Demiryolu yapıldıktan bir yıl sonra yarış başladı. Yıl 1829'du. Stephenson "roket" adını verdiği buhar gücüyle çalışan bir lokomotif yaptı. Bu lokomotif saatte 46 kilometre hız yapabiliyordu. O zamanlar için bu inanılması güç bir hızdı. İlk yarışta roket ikinci oldu.

John Ericson adında İsveçli bir mühendis, daha hızlı giden bir lokomotif yaptı. Yedi gün üst üste yapılan yarışları onun lokomotifi kazandı. Ama sekizinci günde buhar kazanı patladı. Buna rağmen lokomotifin taşıma işinde daha verimli olduğu anlaşıldı.

Bu yarıştan sonra artık hiç kimse demiryollarında at kullanmak istemiyordu. Stephenson Newcastle'da lokomotif ve ray üreten bir fabrika kurdu.

Ve çok kısa zamanda bütün İngiltere bir demiryolu ağıyla kaplandı.

John Ericson ABD'ye taşındı ve orada buhar makinesini geliştirdi.

İŞÇİLER BAŞKALDIRIYOR

Buhar çağında çok büyük fabrikalar kurulmuştu. Bu fabrikalardaki çalışma koşulları çok kötüydü. Her türlü korumadan yoksun olan işçiler sakat kalıyor ya da ölüyorlardı. Bu fabrikalardaki makineleri çocuklarda kullanabildiği için daha çok çocuklar çalıştırılıyordu. Çünkü çocuklara verilen ücret çok düşüktü. Birçok işyerinde yedi-on yaş arası çocuklar her türlü güvenceden yoksun olarak çalıştırılıyordu.

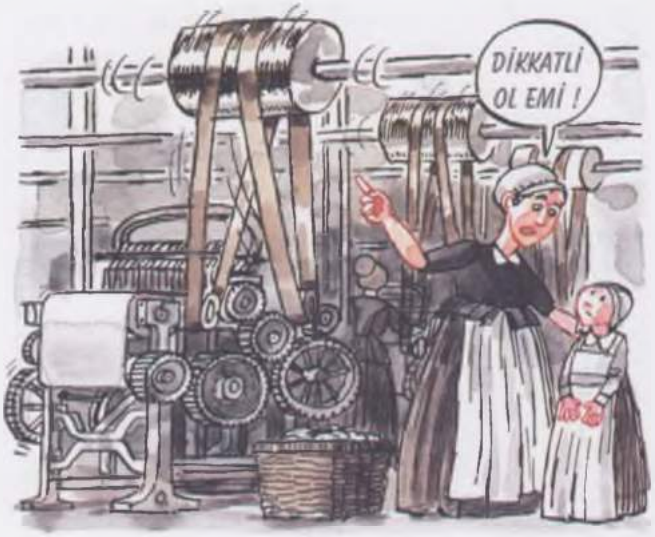
Bu çocukların çoğu daha yirmi yaşını doldurmadan ağır çalışma koşulları ve kötü beslenme nedeniyle ölüyordu. Bütün bunlar o zaman uygarlığın ve demokrasinin beşiği denilen İngiltere'de meydana geliyordu.

İşte bu çocuklardan birinin, Elisabeth Bentley'in anlattıkları. Elisabeth daha yedi yaşında. Bir pamuk eğirme fabrikasında çalışıyor.

"Benim çalıştığım fabrikada yüzden fazla çocuk vardı. En büyüğümüz on altı yaşındaydı. Ben ve iki kız çocuğu bir makinede çalışıyorduk. Haftanın altı günü çalışmak zorundaydık. İşin çok olduğu zamanlar sabah saat beşten akşamın dokuzuna kadar çalışıyorduk. Normal iş saati sabah altı akşam sekizdi. Hiçbir zaman kendim uyanamamıştım. Beni hep babam uyandırırdı. Sonra koşarak giderdim fabrikaya. Ustabaşı geç geleni tokatlardı. Makinelerin başında uyuklayan çocuklar da dayak yerdi. Ondan korkmayan yoktu. Ben de çok korkuyordum.

Öğlenleri yemek için kırk dakikalık bir zamanımız vardı. Ama yemekler öyle kötü ve biz o kadar yorgun oluyorduk ki, hiç kimse doğru düzgün yemek yiyemiyordu. Ustabaşı yenilmeyen yemekleri domuzlarına veriyordu.

Annem ve babam bir kömür madeninde çalışıyordu. Onlar saat gecenin üçünde uyanırdı. Beni uyandırdıktan sonra çalışmaya giderlerdi. Benim için daha çok erken olurdu ama uyanamayacağımdan korkarlardı. Eve döndüğümde onlar daha gelmemiş olurdu. Boyum o kadar kısaydı ki kapıyı açmaya yetişmezdi. Kapıda beklerdim onları. Durmadan yağmur yağardı. Yalnızca pazar günleri oynayabilirdim."

HİÇ KİMSE YANIMDA ÇALIŞMAK ZORUNDA DEĞİL. İSTEYEN İŞTEN ÇIKABİLİR. BEN ONLARA İŞ VE MAAŞ VERİYORUM. EĞER İŞ VERMEZSEM İŞSİZ KALACAKLAR. ONUN İÇİN HERKESİN BANA TEŞEKKÜR ETMESİ GEREK.

Ama işçiler böyle düşünmüyordu.

İşçiler, İngiltere, İskoçya ve Wales'de sendikalar kurdu. İşverenlerin bütün baskı ve şiddetine karşı örgütlenerek daha iyi ücret ve daha kısa işgününe sahip oldular. On yaşından küçük çocukların çalışması yasaklandı. Ama hala işçiler on iki saat çalışıyor ve yetersiz ücret alıyordu. Çalışanlar yalnızca karınlarını doyurabilirken yığınla işsiz açlıktan ölüyordu. Bu durumun değişmesi gerekiyordu. Daha adil ve daha eşit bir dünya isteyenler vardı. Bunlara sosyalist deniliyordu. Sosyalistlerin faaliyetleri birçok ülkede yasaklanmıştı.
En tanımış sosyalist Karl Marx'tı. 1848'de düşüncelerini açıkladığı bir "Komünist Manifesto" yazmıştı. O kitapta şöyle sesleniyordu;

İLK AŞI

Buhar makinesi çağında birçok tehlikeli hastalık vardı. En kötüsü çiçek hastalığıydı. Ölümcül ve bulaşıcıydı. Çiçek hastalığına yakalanan birinde yüksek ateşle birlikte başağrısı ve dayanılmaz bel ağrıları görülüyordu. Hastalığa yakalandıktan üç gün sonra yüzde, göğüs ve sırtta küçük kırmızı benekler ortaya çıkıyordu. Bu kırmızı benekler bir bezelye tanesi kadar büyüyor, içi iltihap dolu baloncuklar oluyordu. Üç ya da dört hafta sonra bu iltihapların kurumasıyla hastalık atlatılmış oluyordu. Ama bu hastalığa yakalananların yarısı iyileşmeden ölüyordu. Sağ kalanlarsa hastalığın oluşturduğu çirkin lekelerle yaşamak zorunda kalıyordu.

Edward Jenner adlı bir İngiliz doktor çiçek hastalığının nasıl önüne geçilebileceği konusunda kafa yoruyordu. Çiçek hastalığına bir kez yakalananın bir daha bu hastalığa yakalanmadığını herkes biliyordu. Jenner inek çiçeğine yakalananların da çiçek hastalığına yakalanmadıklarını keşfetti.

İnek çiçeği, ineklerde görülen bir hastalıktı. Çiçek hastalığına benziyordu ama öldürücü değildi. Süt sağan birçok kadın bu hastalığa yakalanmıştı. Bu hastalığa yakalananların kanında bir bileşim oluşuyor, hastayı hem inek çiçeği hem de çiçek hastalığına karşı koruyordu.

Edward Jenner bir insanın koluna küçük bir sıyrık açıp, buraya inek çiçeği sıvısı damlatılırsa o insanda inek çiçeği hastalığı olacağını anlamıştı. Böylece ateşi yükselecek ama çiçek hastalığına karşı da korunmuş olacaktı.

"Vacca" Latince inek demektir. Bunun için Jenner bulduğu metoda vaccination (aşılama) adını verdi.

Jenner, bulduğu aşıyı, ilk defa 1796'da bir insanda denedi. Tam düşündüğü gibi olmuştu. Aşı yaptığı insanlar çiçek hastalığına karşı bağışıklık kazanıyordu. Jenner keşfini bir gazetede yayınladı. Bunun üzerine diğer doktorlar da bu yöntemle insanları aşılamaya başladı. 1800'lü yılların sonuna doğru çiçek hastalığı Avrupa'da bir tehlike olmaktan çıkmıştı.

1700-1800 arası İngiltere, İskoçya ve Wales'te ortaya çıkan gelişmeler endüstri devrimi olarak adlandırıldı. Daha önce üretim şeklinin bu kadar kısa zamanda değiştiği hiçbir dönem olmamıştı. Kısa zamanda diğer ülkelerde de ilkel üretimin yerini makineler almaya başlamıştı. Önce Belçika, Fransa, Almanya sonra Avrupa'nın diğer ülkeleri ve Amerika'da makineler yaygın olarak kullanılmaya başlamıştı. Makineler bütün toplumu değiştirdi. İnsanlar köylerden şehirlere göçmeye başladı. Fabrika sahiplerinin kazançları daha öncesiyle kıyaslanamayacak kadar arttı.

Avrupa'yla dünyanın geri kalan bölgeleri arasındaki fark artmıştı. Avrupa endüstri devriminin yarattığı imkanları kullanarak gelişmiş silahlar ve savaş gemileri üretti. Bu onlara dünyanın diğer bölgelerine; Afrika, Asya, Çin ve Japonya'ya egemen olma imkanı verdi.

DOĞU HİNDİSTAN ŞİRKETİ

1850 yıllarının Hindistan'ındayız. 1600'lü yıllardan pek farkı yok. Nüfusun çok büyük bir bölümü kırlarda yaşıyor. Pirinç, çavdar ve buğday üretiyorlar. Toplumun bir kısmı Hindu, bir kısmı da Müslüman. Delhi'de Büyük Moğol denilen bir imparator var.

Ama bu imparator Cihan Şah kadar güçlü değil. Büyük Moğol ülkenin bütününü kontrol edemiyor. Pencap'ta Sihler kendi yönetimlerine sahipler. Ayrıca Güney Hindistan'da da bağımsız birçok devlet var. Ama sahil şeridi İngiliz tüccarlarının kontrolünde. Bu tüccarlar Doğu Hindistan Şirketi'ne bağlılar. İngilizler Hindistan'dan aldıkları baharat, çay ve şekeri Avrupa'ya pazarlıyor.

Bu tüccarlar birçok askeri barındıran kaleler yaptırmış. Askerlerin çoğu Hintlilerden oluşuyor. Modern silahlara ve toplara sahipler. Büyük Moğol'un askerlerinde ise ilkel silahlar var. Onun için Doğu Hindistan Şirketi ülkenin çok büyük bir kısmını kontrol altında tutabiliyor. Bu şirket en verimli arazileri ele geçirmiş ve insanları buralarda çok düşük ücretlerle çalıştırıyor. İngiltere'den gelen misyonerler kurdukları okullarda Hint halkını Hıristiyanlaştırmaya çalışıyor. Hint halkı bu durumdan oldukça rahatsız. Kalküta'nın dışında, Doğu Hindistan Şirketi'ne ait büyük bir kışla var. 1857'de bir gün susamış bir hamal bu kışlanın askerlerinden birine yanaştı:

Hindistan halkı kast adı verilen değişik gruplara ayrılmıştı. Yüksek ve Aşağı Kast denilen gruplar arasında büyük farklar vardı. Yüksek Kast'a mensup biri, asla Aşağı Kast'tan birinin kullandığı eşyayı kullanmazdı.

Hint askerlerine birkaç gün önce yeni silahlar dağıtılmıştı. Bu silahların fişekleri yağlı bir kağıdın içindeydi. Askerler bu fişekleri silahlarına yerleştirmek için kağıdın bir kısmını ısırarak koparmak zorundaydı. Bu kağıda sürülmüş olan yağ, inek ve domuz yağı

idi. İnek, Hintliler için kutsal bir hayvandı, Müslümanlar ise domuz eti yemezdi. Dolayısıyla bu fişeklerin kağıdını ısırmak hem Hintliler hem de Müslümanlar için büyük günahtı. Ama bu durum İngilizlerin pek umurunda değildi.

İkinci gün askerlerin bir kısmı bu fişekleri kullanmayı reddetti. Bu askerler zincire vurularak cezaevine atıldı. Ama aynı akşam diğer askerler ayaklandı. Komutanlarını öldürüp cezaevine saldırdılar. Sonra da başka bir şehre doğru yola çıktılar.

Kısa zamanda isyan bütün Hindistan'a yayıldı. Her yerde askerler komutanlarını dinlemeyi reddediyor ve buldukları İngilizleri öldürüyorlardı. Doğu Hindistan Şirketi'nin 275 bin askerinden yalnızca 40 bini İngilizdi. Eğer bütün Hintliler birleşirse İngilizleri yenilgiye uğratırlardı.

Ama Güney Hindistan'daki askerler bu isyanı desteklemiyordu. Şehirde yaşayanlar da isyana karşıydı. Bu nedenle 1858'de İngilizler ayaklanmayı bastırabildi. Birçok Hint askeri ölüm cezasına çarptırılarak kurşuna dizildi. Bu ayaklanmadan sonra Hindistan'ın tamamı İngiliz sömürgesi haline getirildi. İngiltere Kraliçesi, artık Hindistan'ın da kraliçesi sayılıyordu. Ayaklanma şimdilik bastırılmıştı ama bu ayaklanma Hindistan halkının belleğinde derin izler bırakmıştı.

Hindistan halkı İngiliz egemenliğini artık bu kadar kolay kabullenmeyecekti.

AFYON SAVAŞI

Lin Zexu, Çin İmparatoru'nun bakanlarından biri. Endişe duyduğu bir konuyu imparatora açıyor. Yıl 1839.

Lin Zexu ilk olarak İngiliz Kraliçesi Victoria'ya bir mektup gönderdi. "Ülkenizde afyon kullanımının yasak olduğunu duyduk. O zaman nasıl olur da tüccarlarınızın bu zehri bizim ülkemizde pazarlamasına izin verirsiniz."

Mektubuna olumlu bir yanıt alamayan Lin Zexu savaş gemileri ve askerlerle Kanton'a doğru yola çıktı. Kanton bütün Çin'de yabancıların girebildiği tek şehirdi. Şehrin hemen dışında, sahilde İngiliz, Hollandalı, Fransız ve İspanyol tüccarlara ait evler ve ambarlar vardı. Lin Zexu askerlerle oraya baskın yaptı. Ambarlarda bulduğu afyon sandıklarına el koyarak denize attırdı. Yirmi bin sandıktan fazla afyonu yok etmişlerdi. Ele geçirilen bu afyonlar altı milyon dolar değerindeydi.

İngilizler, Çinlileri Kraliçe Victoria'ya şikayet ettiler. İngiliz hükümeti yok edilen afyon sandıkları için tazminat talep etti. Kendi ülkelerinde afyon kullanımını yasaklayan İngilizler, Çinlileri zehirlemekte sakınca görmüyordu. Üstelik uyuşturucu kaçakçılarını korumak için dört bin askerle birlikte savaş gemilerini Çin'e yolladılar.

1840 yazında İngiliz savaş gemileri Kanton açıklarına gelip Çin donanmasıyla savaşa tutuştu. Bu eşitsiz bir savaştı. İngilizler hem daha iyi toplara sahiptiler hem de buhar makinesiyle çalışan gemileri daha hızlıydı. Bir saatten daha kısa bir zaman içinde bütün Çin donanması batırıldı.

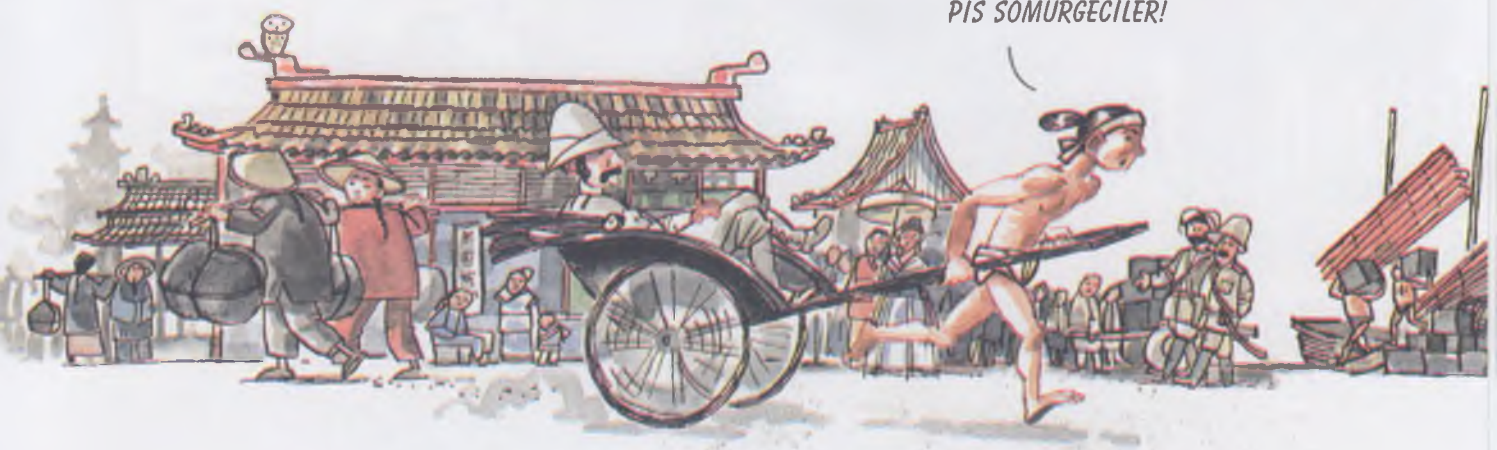
Daha sonra İngiliz gemileri sahil boyunca kuzeye doğru bütün liman kentlerini bombaladılar. En sonunda Çin İmparatoru barış istemek zorunda kaldı. İngilizler, Hong-Kong'u sömürge olarak aldılar ve afyon ticaretini serbest bıraktırdılar.

Artık yabancı tüccarlar yalnızca Kanton'a değil, Şanghay ve diğer liman kentlerine de girebilecekti. Ayrıca Çinliler daha önce imha edilen afyona karşılık 12 milyon dolar ödediler. Üstelik Çinliler kentlerini bombalamak için İngiltere'den gönderilen savaş gemilerinin masraflarını da ödemek zorunda bırakıldılar.

Afyon savaşından sonra Çin'de karışıklıklar başgösterdi. Ortaya çıkan köylü ayaklanmalarını bastırmak uzun yıllar aldı. Liman kentlerindeki yabancı tüccarlar kendi yasalarını uygulamaya başladılar.

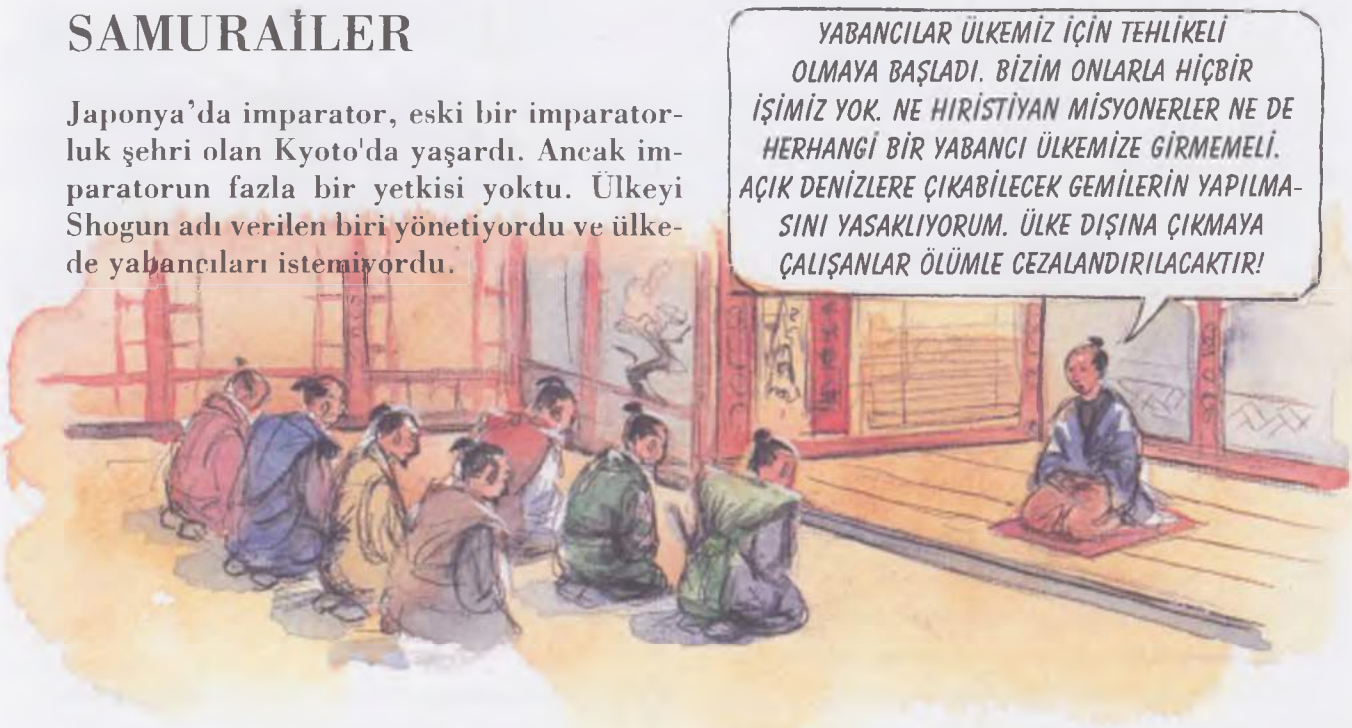
İngiliz, Fransız ve Amerikan donanmaları bir tehdit unsuru olarak liman kentlerinin açıklarına demir attı. 1912'de henüz altı yaşında olan son Çin İmparatoru Pu Yi, kendi askerleri tarafından tahttan indirildi.

Afyon savaşından sonra Hong-Kong İngiliz sömürgesi oldu. 1 Temmuz 1997'de tekrar Çin'e bırakıldı.

SAMURAİLER

Japonya'da imparator, eski bir imparatorluk şehri olan Kyoto'da yaşardı. Ancak imparatorun fazla bir yetkisi yoktu. Ülkeyi Shogun adı verilen biri yönetiyordu ve ülkede yabancıları istemiyordu.

Ama 1853'te dört Amerikan savaş gemisi Shogun'un şehri Edo açıklarına demir attı. Savaş gemilerinin komutanı Matthew Perry adında biriydi. Amerikalı tüccarların ticaret yapabilmeleri için Japonya'ya girmelerine izin verilmesini istiyordu.

Shogun, Perry'nin isteğine boyun eğdi. Amerikalıları, aynı yönteme başvuran diğerleri izledi. Bu olaydan iki yıl sonra Shogun Ruslar, İngilizler, Fransızlar ve Hollandalılarla benzer anlaşmalar yapmak zorunda kaldı.

Bir grup genç samurai (Japonya'da savaşçılara bu ad verilirdi) Japonya'nın yok olacağını düşünüyordu. 1867'de bir gün İmparator'un huzuruna çıktılar. İmparator Mutsuhito henüz 15 yaşındaydı.

Mutsuhito samurayların dediği gibi yaptı. Kyoto'dan Edo'ya taşındı. Shogun'u istifaya zorladı. O günden sonra Edo'nun ismi Tokyo olarak değiştirildi. Tokyo "doğu başkenti" anlamına geliyordu.

Mutsuhito zamanında samurailerin ülke yönetimi üzerinde önemli etkileri vardı. İmparatora danışmanlık yapıyor ve birçok şeyin değişmesini sağlıyorlardı. Bu sürede Japonya'da demiryolları yapıldı, okullar, üniversiteler açıldı, fabrikalar inşa edildi ve tıpkı ABD ve Avrupa'daki gibi bankalar kuruldu.

Aynı zamanda buhar gücüyle çalışan savaş gemilerinden oluşan bir donanmaya kurdular. Askerlerini modern silahlarla donattılar. Bu şekilde Japonya, Asya'nın modern endüstriye ve gelişmiş savaş gücüne sahip tek ülkesi oldu.

Bugün Japon arabalarını, fotoğraf makinelerini, televizyonlarını her yerde görüyorsak bu Samurailerin sayesinde oldu.

AMERİKAN İÇ SAVAŞI

1800'de artık Amerikalı beyazlar yalnızca doğu kıyılarında yaşamıyordu. Mississipi Nehri'ne kadar olan yerlerde tarım yapıyor; çiftlikler, köyler ve şehirler inşa ediyorlardı. İngiltere, Fransa, İsveç, Almanya, İrlanda ve Norveç'ten milyonlarca insan ABD'ye göçmüştü. Gelenlerin bir kısmı fabrikalarda çalışırken, bir kısmı da ormanda tarlalar açarak çiftçilik yapıyordu. Kongre, yerleşime açılmamış yerlere giden herkesin 64 hektar toprağa karşılıksız sahip olması kararını vermişti. Bu yoksullar için önemli bir miktardı ve insanlar batıya doğru göçe başlamıştı.

Mississipi'nin öteki tarafında vahşi savanlar, dorukları karla kaplı dağlar vardı. Hiçbir beyazın olmadığı bu bölgede geyik ve buffalo sürüleri özgür bir şekilde dolaşırdı. Burası yerlilerin ülkesiydi.

1860'da Amerika yeni başkanını seçecekti. Seçime iki parti katılıyordu. Kuzeyi Cumhuriyetçiler, güneyi Demokratlar temsil ediyordu.

Seçim yarışmasının en çok tartışılan sorunu kölelikti. Kuzeyde kölelik yasaklanmıştı. Ama güneyde serbestti. Ve güney nüfusunun yaklaşık üçte birinden fazlasını köleler oluşturuyordu. Cumhuriyetçiler köleliğin bütün ülkede yasaklanmasını istiyorlardı.

Cumhuriyetçiler'in lideri Abraham Lincoln, Demokratlar'ınki Jefferson Davis'di.

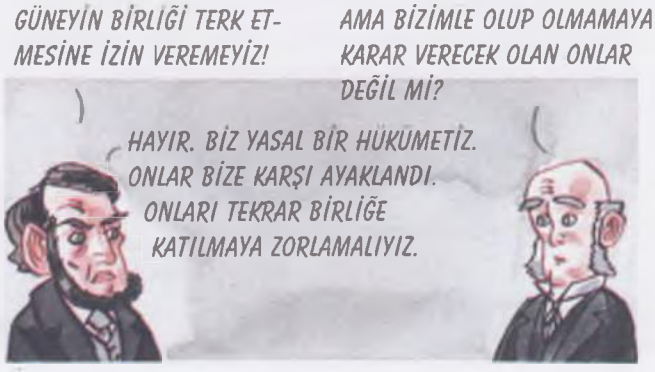

Kuzey halkının çoğunu özgür köylüler oluşturuyordu. Şehirlerde endüstri gelişmeye başlamıştı. İşte bu nedenle cumhuriyetçiler yüksek gümrükten yanaydı. Aksi halde ABD endüstrisi İngiliz mallarıyla rekabet edemezdi.

Güney devletlerinde fabrika yoktu. Büyük pamuk çiftlikleri vardı. Bu çiftliklerde köleler çalıştırılıyordu. Pamuk İngiltere'deki iplik fabrikalarına satılıyordu. Sonra İngiltere'den endüstri malları alınıyordu. İşte bu nedenle güneyliler gümrük duvarlarına karşıydı. Beyazlar pamuk tarlalarında çalışmak istemiyorlardı. Köleleri de yalnızca karın tokluğuna çalıştırdıklarından köleliğin kaldırılmasına karşıydılar. Seçimi Lincoln kazandı.

Bunun üzerine 1861 kışında Güney Carolina, Virginia, Georgia ve diğer sekiz güney devleti birlikten ayrıldı. Bunlar kendi aralarında Amerikan Konfederasyonu adını verdikleri bir birlik kurdular. Jefferson Davis bu birliğin lideri oldu.

Ve Amerikan iç savaşı başladı. Güney ve kuzey arasındaki bu savaş dört yıl sürdü ve altı yüz binden fazla insanın hayatına mal oldu. Savaşın başlarında güneyliler daha üstün durumdaydı. Ancak kuzeyin nüfusu güneyin iki katıydı. Sonunda güneyliler 1865'te teslim olmak zorunda kaldı. Güney eyaletleri tekrar birliğe katıldı.

Kölelik kaldırıldı ve siyahlar yasalar önünde beyazlarla eşit haklara sahip oldu. Ancak ırk ayrımcılığı daha uzun yıllar devam etti. Birçok güney eyaleti yalnızca okuma yazma bilenlerin oy kullanabileceği kararını aldı. Böylece her türlü eğitim fırsatından mahrum bırakılmış siyahlar seçim dışına itildi. Ayrıca birçok yerde siyahların oy kullanmasını zor kullanarak engellediler. Siyahlar beyazların gittiği okullara gidemiyor, onlarla aynı otobüste seyahat edemiyor ve aynı lokantada yemek yiyemiyorlardı.

KÜÇÜK BİGHORN ÇATIŞMASI

Ayakta konuşan yerlinin adı Oturan Boğa. O bütün Siou yerlilerinin şefi.

BEYAZLAR KENDİ AV ALANLARIMIZDA BİZİ ÖZGÜR BIRAKACAKLARI SÖZÜNÜ VERMİŞLERDİ. AMA HER ZAMAN OLDUĞU GİBİ YİNE SÖZLERİNİ TUTMADILAR. TOPRAKLARIMIZDAN DEMİRYOLU GEÇİRECEKLER. ALTIN ARAMAK İÇİN TOPRAKLARIMIZA GİREN BEYAZLAR HALKIMIZI KATLEDİYOR. SAVAŞMAKTAN BAŞKA ÇARE KALMADI.

Oturan Boğa'nın savaşçıları altın madenlerine saldırarak beyazları topraklarını terk etmeye zorladı. Ama beyazlar yerlilerin ellerinde kalan son toprakları da ele geçirmeye kararlıydılar. Bu amaçla Siou'ların üzerine büyük bir askeri güç gönderdiler. Ve böylece son büyük savaş başlamış oldu.

1876 yazında George Custer komutasında büyük bir ordu Siou'ların topraklarına doğru yola çıktı. Yerliler, Custer'e uzun saçlı diyordu. Siou'ların topraklarına giren Custer, yerlilerin köylerine saldırdı. Barış içinde yaşayan yerliler daha ne olduğunu anlamaya fırsat bulamadan katledildiler. Aşağıdaki resimde görüldüğü gibi kendi topraklarında, kendi nehirlerinin kıyısında mutlu bir hayat süren yerliler, beyazların mülk ve altın hırsına kurban ediliyordu.

Beyazlar kadın, erkek, yaşlı ve çocuk ayrımı yapmadan bütün yerlileri katletti.

Sioular 1800 yıllarında ABD'nin kuzeyinde yaşayan yerli halktı. Buffalo avlayarak yaşamlarını sürdürüyorlardı. Siyah kayalıklar onların kutsal bölgesiydi.

Askerler sonunda Oturan Boğa'nın kampına saldırdı. Birdenbire havada kurşunlar uçuşmaya başladı.

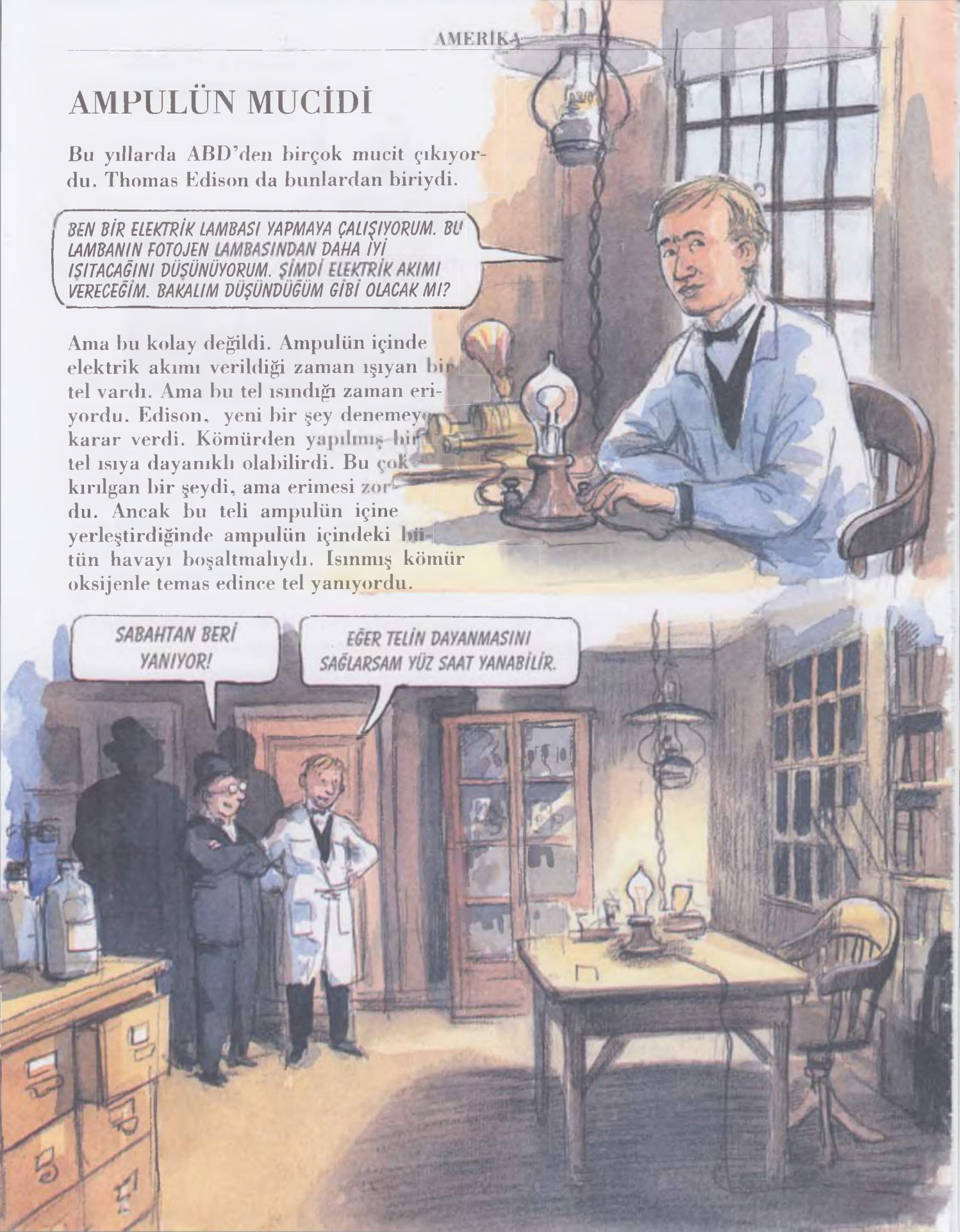
Oturan Boğa'nın savaşçılarından bir kısmı askerlerin saldırısını durdururken diğer bir kısmı onların arkasına dolandı. Ormana doğru geri püskürtülen askerler şimdi arkadan da çevrilmişlerdi. Akşama kadar süren savaşı yerliler kazandı. Kendilerini savunmuş ve kamplarını korumuşlardı.

Siou'ların, kıyısına kamp kurdukları nehrin adı Küçük Bighorn olduğu için bu savaşa "Küçük Bighorn Savaşı" adı verildi. Bu savaş yerlilerin beyazlara karşı kazandıkları en büyük savaştı. Ama yerlilerin beyazlar karşısında çok fazla şansı yoktu. Beyazların elinde modern silahlar vardı ve hiçbir kural tanımıyorlardı. Beyazlar bu yenilgiden sonra işe yerlilerin besin kaynağı olan buffalo sürülerini yok ederek başladılar. Böylece onları açlığa mahkum edip topraklarını terk etmeye zorladılar. 1890 yılında artık yerliler bütünüyle kendi topraklarının dışında rezervasyon adı verilen kamplar da toplanmıştı.

AMPULÜN MUCİDİ

Bu yıllarda ABD'den birçok mucit çıkıyordu. Thomas Edison da bunlardan biriydi.

Ama bu kolay değildi. Ampulün içinde elektrik akımı verildiği zaman ışıyan bir tel vardı. Ama bu tel ısındığı zaman eriyordu. Edison, yeni bir şey denemeye karar verdi. Kömürden yapılmış bir tel ısıya dayanıklı olabilirdi. Bu çok kırılgan bir şeydi, ama erimesi zordu. Ancak bu teli ampulün içine yerleştirdiğinde ampulün içindeki bütün havayı boşaltmalıydı. Isınmış kömür oksijenle temas edince tel yanıyordu.

BANT SİSTEMİ

Diğer bir mucit Henry Ford'du. Henry Ford ilk otomobil üreticilerinden biriydi.

Ford-T diğer otomobillerden hem daha ucuz hem de kullanması daha kolay bir arabaydı. 1907'den 1927'ye kadar yalnızca bu model üretildi. Ve on beş milyondan fazla satıldı.

Henry Ford'un arabalarının daha ucuza satılmasının nedeni ucuza üretilmesiydi. Önceleri bir arabanın tamamı tek bir işçi tarafından yapılıyordu. Henry Ford bu durumu değiştirmişti.

Böylece hareket eden bir bandın üzerinde bir arabanın değişik parçaları değişik işçiler tarafından monte ediliyordu. Bu, işi hızlandırmıştı ama işçileri makinenin bir parçasına çevirerek, insanüstü bir çalışma temposuna sokmuştu. Artık işçiler bir saniye bile dinlenemiyorlardı. Daha önce 250 işçinin yaptığı işi şimdi yalnızca 84 işçi yapıyordu.

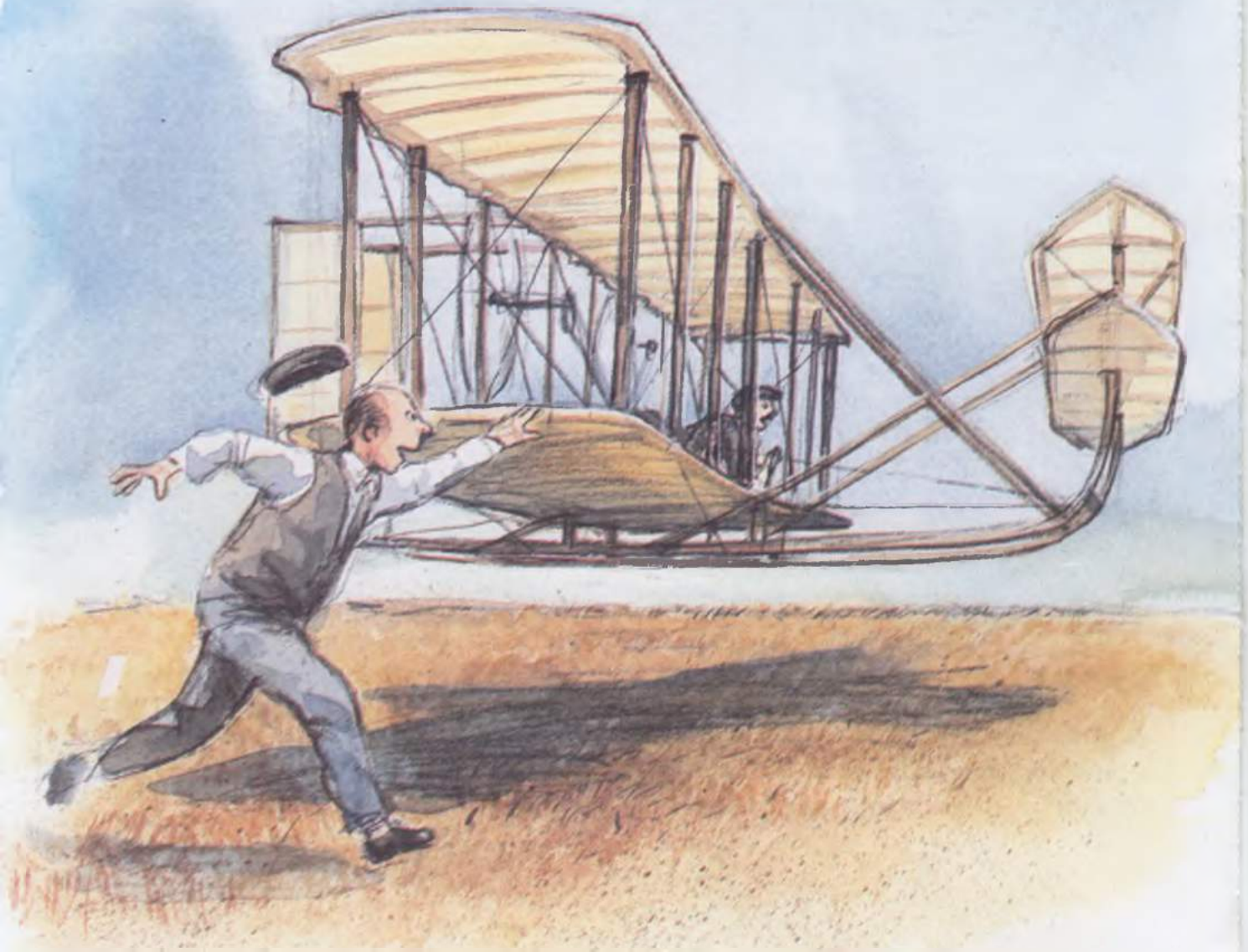
İLK UÇAK

Orville ve Wilbur Wright adlı iki kardeş önemli bir şey bulmuştu. 17 Aralık 1903'te Carolina'nın ıssız bir kumsalındalar. Garip bir makine yapmışlar. Bu makinenin iki kanadı ve bir motora bağlı pervaneleri var. Şimdi motor çalışıyor ve makine ileri doğru hareket ediyor. Orville bu garip aletin içinde oturuyor. Wilbur da bir kanadından tutarak yanında koşuyor. Birdenbire ilginç birşey oluyor, makine havalanıyor. Üç metre yükselerek kırk metre uçuyor. Sonra Wilbur makineye biniyor ve nerdeyse bir dakika havada kalıyor. Ve böylece bu iki kardeş ilk uçağı icat edip uçurmayı başarıyor.

1800'lerin sonuyla 1900'lerin başında ABD'de birçok yeni fabrika ortaya çıkıyor. Bu fabrikalarda ampül, araba, uçak üretiliyor. Buzdolabı, çamaşır makinesi, elektrik süpürgesi de bu dönemde icat edilip üretiliyor. Bu ABD'yi dünyanın zengin ülkeleri arasına sokuyor.

Ama yalnızca fabrika sahipleri zengindi. İşçilerin durumunu ne siz sorun ne ben söyleyeyim.

AFRİKA'NIN İÇLERİNE DOĞRU

Doğu Afrika sahillerindeyiz. Yıl 1871. Henry Stanley, New York Herald gazetesinin bir muhabiri. Stanley'in patronu ona David Livingstone'i arama görevi verir.

David Livingstone, İskoçyalı bir kaşif ve misyonerdir. Afrika'ya Nil Nehri'nin kaynağını bulmak için gelmiştir. Ama birkaç yıldır ondan hiç haber alınamamaktadır. Birçok insan onun öldüğüne inanmaktadır.

Stanley önce büyük bir keşif grubu kurar. Bu grupta bir rehber, tercüman, iki aşçı, 20 asker, 158 taşıyıcıyla birlikte iki at ve 20 eşek vardır. Bu, Afrika'nın içlerine doğru yapılacak bir yolculuk için oldukça kalabalık bir gruptur. Ancak yanlarındaki malzemeleri taşıyabilmek için bu kadar çok insana ihtiyaç vardır. Yanlarına çadırlar, battaniyeler, yulaf ezmesi, un, silah, mermi, kazma, kürek, ilaç ve daha bir yığın malzeme almışlardır.

O zaman Afrika'nın içlerine uzanan düzenli yollar yoktu. Söz konusu malzemeleri taşıyabilmek için insan ve hayvan gücünden yararlanılıyordu. Hava çok sıcak ve nemliydi. Birkaç hafta sonra taşıyıcılardan çoğu çiçek hastalığı ve sıtmaya yakalandı. Daha ileriye gitmeyi reddettiler. Şimdiden birçoğu ölmüştü.

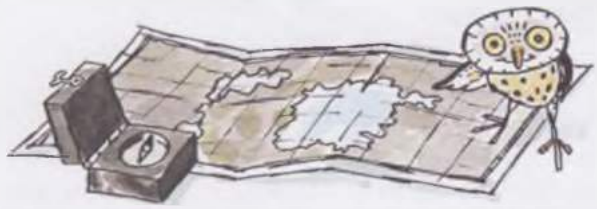
Dokuz aylık bir yürüyüşten sonra araştırma grubu Tanganika Gölü'ne ulaştı. Gölün hemen yanında Ujiji adında bir köy vardı. Stanley, birçok Arap tüccardan bu köyde bir beyazın olduğunu duymuştu. Köye girdiler ve bahsedilen bu adamı gördüler. Çok zayıf ve yorgun görünüyordu. Saçı ve sakalı ağarmış bu adam aradıkları Livingstone'du.

Stanley, Ujiji'de dört ay kaldı. Sonra tekrar kıyıya döndü. Bütün ısrarlara rağmen Livingstone onlarla dönmeyi reddetti. Artık o bir Ujiji olmuştu. Araştırmalarına devam etmiş, iki yıl sonra da ölmüştü.

Stanley, Afrika'ya birçok seyahat yaptı. Önce bütün Doğu Afrika'yı dolaştı ve Nil Nehri'nin iki büyük gölden çıktığını gördü. İngilizler bu göllere Victoria Gölü ve Albert Gölü adını verdi. Ama çözülmemiş bir giz vardı. Livingstone bir başka nehir daha görmüştü. Yerlilerin Laulaba adını verdikleri bu nehir kuzeye doğru akıyor ve ormanların içinde kayboluyordu.

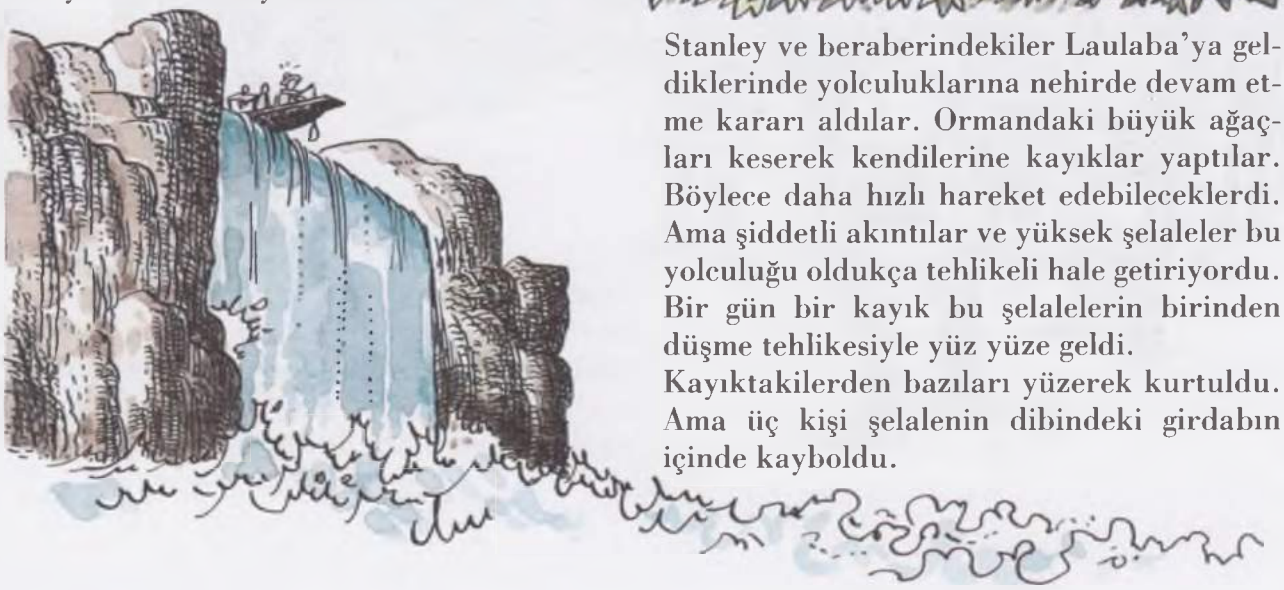
İngilizler bu iki büyük göle kraliçeleri Victoria ve onun kocası Albert'in adını verdiler. Ama bu göller onlar doğmadan önce de vardı. Ve bu göller isimsiz değildi. Victoria'nın adı Ukerewe, diğerinin ise Mwutan Nzige idi. Çekirge gölü anlamına geliyordu.

Bu yeni keşif gezisi oldukça zorluydu. Stanley ve beraberindekiler balta girmemiş ormanların içinde kilometrelerce yürümek zorundaydılar. Ormanlar o kadar sıktı ki günlerce gün ışığı göremiyorlardı. Bu sürekli yarı karanlıkta yürümeleri anlamına geliyordu. Üstelik yürüyebilmek için çalıları keserek kendilerine yol açmak zorundaydılar. Ağaçların yapraklarında birikmiş sular dökülüyor ve bataklıklar oluşturuyordu. Birçok zehirli böcek ve diğer yırtıcı hayvanlar da ayrı bir tehlikeydi.

Stanley ve beraberindekiler Laulaba'ya geldiklerinde yolculuklarına nehirde devam etme kararı aldılar. Ormandaki büyük ağaçları keserek kendilerine kayıklar yaptılar. Böylece daha hızlı hareket edebileceklerdi. Ama şiddetli akıntılar ve yüksek şelaleler bu yolculuğu oldukça tehlikeli hale getiriyordu. Bir gün bir kayık bu şelalelerin birinden düşme tehlikesiyle yüz yüze geldi. Kayıktakilerden bazıları yüzerek kurtuldu. Ama üç kişi şelalenin dibindeki girdabın içinde kayboldu.

Araştırma grubu nehir boyunca yerli halktan insanlarla karşılaşıyordu. Hiç kimse onlara yemek vermek istemiyordu.

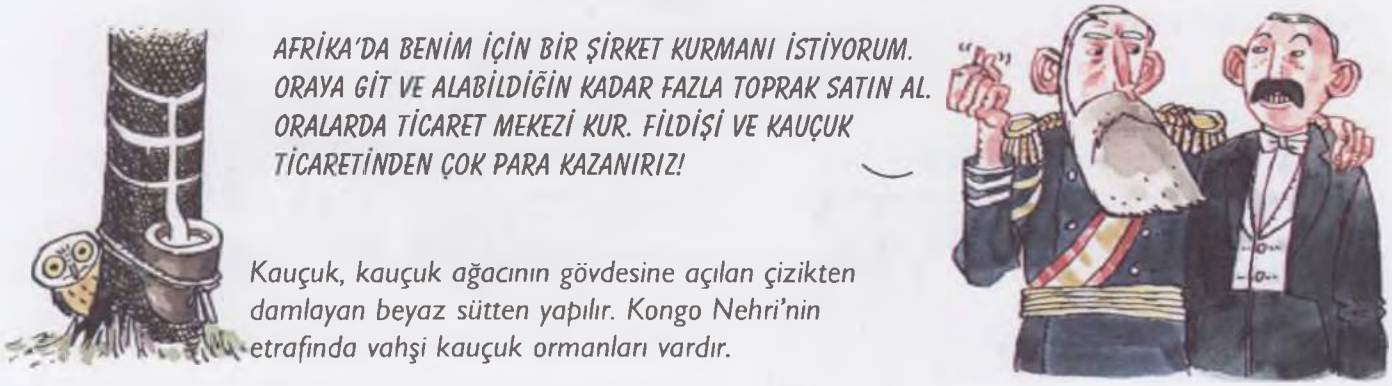
Ama bazen yanlarında taşıdıkları giysileri balık ve muzla değiştirme olanağına sahip oluyorlardı.

Kongo Nehri, Stanley ve beraberindekilerin izledikleri Laulaba idi. Yolculuk dokuz aydan fazla sürdü. Birçoğu sıtma ve diğer hastalıklardan ölmüş, bir kısmı boğulmuş, diğer bir kısmı ise yerlilerle girdikleri çatışmada ölmüştü. En sonunda Kongo Nehri'nin denize döküldüğü yere ulaştılar.

Böylece Stanley doğuda Hint Okyanusu'ndan batıda Atlas Okyanusu'na kadar bütün Afrika'yı katetmişti. Ancak bu yolculuğu, yola çıkanların yarısı tamamlayabilmişti.

Stanley Avrupa'ya döndüğünde Belçika kralı II. Leopold'la buluştu.

Kauçuk, kauçuk ağacının gövdesine açılan çizikten damlayan beyaz sütten yapılır. Kongo Nehri'nin etrafında vahşi kauçuk ormanları vardır.

Stanley, Kral Leopold'un dediği gibi yaptı. Afrika'ya dönüp Kongo Nehri boyunca kabile reislerinden arazi satın aldı. Buralarda limanlar ve ticaret merkezleri kurdu. Buralardan Avrupa'ya fildişi ve kauçuk gönderdi.

Afrika'nın yağmalanması ve kanlı tarihi böyle başladı.

İLK BAŞTA İNSANLARIMIZ BEYAZLAR İÇİN ÇALIŞMAYI REDDETTİLER. O ZAMAN ASKERLER GELDİ. KALIN KIRBAÇLARIYLA HALKIMIZI KIRBAÇLADILAR. KAN SU GİBİ AKTI. KOMŞU KÖYDEKİLERİN ELLERİNİ KESTİLER. ŞİMDİ HERKES ONLARIN KÖLESİ OLDU.

SÖMÜRGECİLİK

II. Leopold'un açtığı yoldan diğer Avrupa *ülkeleri de girerek bütün Afrika'yı sömürgeleştirdi.* 1914 yılına gelindiğinde Afrika'da yalnızca iki bağımsız ülke kalmıştı. Doğu Afrika'daki Etiyopya ve batıda Liberya.

Afrika'nın birçok yerinde bir avuç beyaz yaşarken Güney Afrika'da bu durum farklıydı. Oraya birçok Hollandalı ve İngiliz göç etmişti. Altın ve elmas madenlerine el koymuş ve Güney Afrika halkını köleleştirip bu madenlerde çalışmaya zorlamışlardı. Yerlileri, "homelands" adı verilen kurak bir bölgeye yerleştirmişlerdi. Güney Afrika halkı topraklarının onda birini kullanabiliyordu. Ama beyazlar inanılmaz yüksek vergilerle bu topraklarda da hayatı yerliler için cehenneme çeviriyordu.

Siyahların hayatı gerçek bir cehenneme dönmüştü. Beyazlar her yetişkin yerlinin yılda 10 Şilin vergi ödemesine karar vermişti. Bu yerlilerin ödeyemeyeceği kadar yüksek bir miktardı. Beyazlar bu vergi ile insanları topraklarını terk etmeye zorluyorlardı

Topraklarını terk eden yerliler madenlerde, fabrikalarda ya da büyük çiftliklerde köle olarak çalışmak zorunda kalıyordu.

Köylerde kalan yaşlı ve çocuklar açlıktan kırılıyordu. Madenlerde, fabrikalarda ve çiftliklerde çalışan yerlilerin işyerlerini terk etmelerine izin verilmiyordu. Çocuğuna yemek götürmek için bile olsa bir yerlinin işyerini terk etmesi ölümle cezalandırılıyordu.

YENİ SAVAŞ TEHDİDİ

1900'lü yılların başındayız. Almanya Avrupa'nın en gelişmiş sanayi ülkesi durumuna yükselmiş. Orada çok sayıda fabrika kurulmuştu. Almanya artık İngiltere'den daha zengin bir ülke. Şimdi Almanlar tek başlarına İngiltere ve Fransa'nın ürettiğinden daha fazla demir ve çelik üretiyor. Ordusunu güçlendirerek Avrupa'nın en büyük ordusuna sahip oluyor. 1871'de birleşen Almanya, savaş açtığı Fransa'yı yeniyor. Ve bütün bir kış Paris'i işgal altında tutuyor. Fransızlar Alsace ve Lorraine'i Almanlara bırakmak zorunda kalıyor.

Fransa 1871 savaşını unutmamıştı. Alsace ve Lorraine'i geri almak istiyordu. Almanlardan korkan başkaları da vardı.

KADINLAR OY HAKKI İSTİYOR

İngiltere'de yetişkin her erkek oy kullanabilirken kadınlar bu hakka sahip değildi.

Emmeline Pankhurst kadın hareketinin lideriydi. Londra'da yaşıyordu. 1 Mart 1909'da yanına aldığı dört kadınla birlikte Downing Street 10 numaranın önüne geldi. Burada başbakan oturuyordu. Kadınlar çantalarındaki taşları çıkararak başbakanın evinin camlarını kırdılar. Polis kaşla göz arasında onları tutukladı.

Aynı zamanda diğer gruplar, ünlü mağazaların vitrinlerine karşı taşlarla saldırıya geçmişlerdi. Londra'nın her tarafında kırılan camların şangırtıları duyuluyordu. Trafik durmuş, halk merakla olanları seyrediyordu. Polisin tutukladığı her kadının yerini hemen yeni gruplar alıyordu. Kadınların çok iyi örgütlendiği belliydi ve polis çaresiz kalmıştı. Emmeline'nin dediği gibi artık fark edilmemeleri imkansızdı.

İngiltere'de kadınlar oy hakkını 1918'de kazandılar.

İngiliz Hükümeti'nin erkekleri daha "ciddi" sorunlarla uğraşıyordu.

DEVRİM VE MİLLİYETÇİLİK

II. NİKOLAY

Rusya'yı Çar II. Nikolay yönetiyordu. Rusya o zaman dünyanın en büyük ülkesiydi. Ama Rus halkı açlıkla yüz yüzeydi. Topraklarının neredeyse tamaOmı, bir avuç toprak sahibinin elindeydi. Bu toprak sahipleri bolluk içinde yaşarken, köylüler kendilerini ve çocuklarını geçindirebilecek bir karış topraktan bile yoksundular.

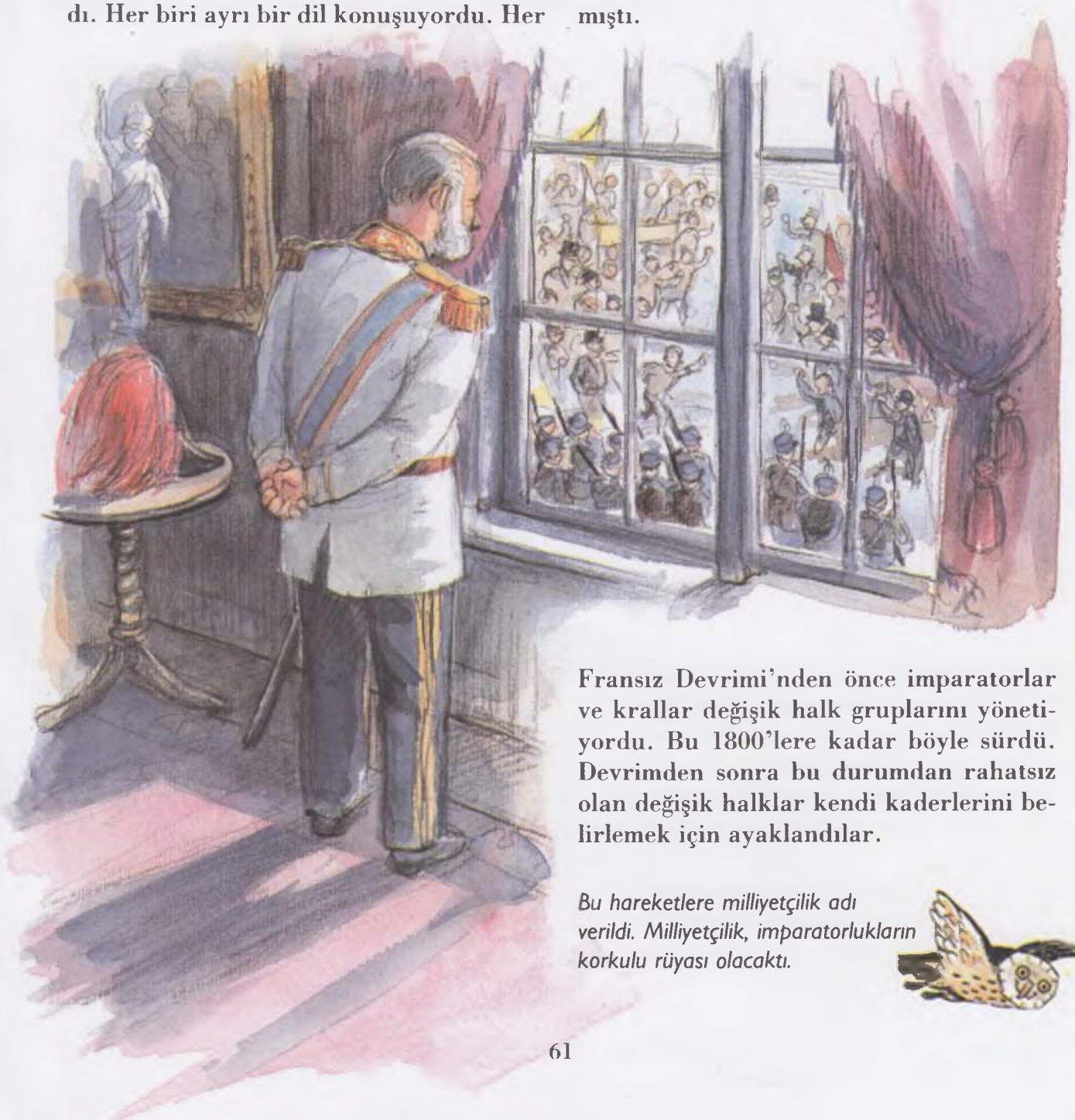
Rusya'da her şeye çar tek başına karar veriyordu. İnsanlar bu durumdan hoşnutsuzdu. Bu durumu değiştirmek isteyen insanlar, gizlice örgütlenmek zorundaydı. Ele geçirilirlerse Sibirya'daki kamplara sürülüyorlardı. Gizlice örgütlenen gruplardan biri Sosyal Demokratlar'dı. Viladimir İliç Lenin bunların lideriydi.

Çarın bakanlarının aklına parlak bir fikir gelmişti.

Avusturya-Macaristan İmparatoru Frans Josef'in de başı dertteydi. İmparatorluğun sınırları içinde değişik halklar yaşıyordu. Bunlar; Almanlar, Macarlar, İtalyanlar, Romenler, Çekler, Slovenler, Slovaklar, Sırplar, Hırvatlar ve Boşnaklardı. Her biri ayrı bir dil konuşuyordu. Her şeye Almanlar karar veriyordu. Ve diğer halklar bundan çok rahatsızdı. Her biri kendi devletini kurmak istiyordu. Önce İtalyanlar, Romenler ve Sırplar başkaldırdı. Bunları diğer halklar izledi. İmparatorluğun her tarafı kaynamaya başlamıştı.

Fransız Devrimi'nden önce imparatorlar ve krallar değişik halk gruplarını yönetiyordu. Bu 1800'lere kadar böyle sürdü. Devrimden sonra bu durumdan rahatsız olan değişik halklar kendi kaderlerini belirlemek için ayaklandılar.

Bu hareketlere milliyetçilik adı verildi. Milliyetçilik, imparatorlukların korkulu rüyası olacaktı.